ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 1 (8. 430) ◆ 1994 йил 4 январь, сешанба Сотувда эркин нархда

ИСЛОМ КАРИМОВ — ХАЛҚАРО МУКОФОТ СОҲИБИ

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов «Халқлар ўртасида тинчлик ва тоту́влик учун» мукофотининг лауреати бўлди. Бу мукофотни «Руҳоният» деб аталган маънавиятни тиклашга кўмаклашувчи халқаро уюшманинг кенгаши берди. Ўзбекистон раҳбари Марказий Осиё халқлари ўртасида яхши қўшничиликни ўрнатишга катта ҳисса қўшгани учун шу мукофотга сазовор бўлди.

«Руҳоният» уюшмаси 1992 йилда Қирғизистон Республикасининг пойтахти Бишкекда тузилган эди. Ҳукуматга дахлдор бўлмаган бу халқаро ташкилот миллий ва умумбашарий қадриятларни тиклаш ва тарғиб қилишни, халқларни маънавий жиҳатдан қайта тиклашни ўз олдига асосий мақсад қилиб қўйган. Москвада, бошқа катта шаҳарларда уюшманинг бўлимлари бор. Уюшма кенгаши аъзолари таниқли сиёсат ва жамоат арбоблари, илм-фан ва маданият ходимларидир.

(ЎзА).

Президент Ислом Каримовнинг Ўзбекистон халқига

ЯНГИ ЙИЛ ТАБРИГИ

Азиз ватандошлар!

Муҳтарам ва меҳрибон онахону отахонлар, опа-сингиллар, ака-укалар! Ҳурматли дўстлар!

Мана, 1993 йил билан хайрлашиб, 1994 йилга қадам қўймоқдамиз. Бизга кўплаб ташвишу синовлар, шу билан бирга қувончу шодликлар келтирган эски йилимиз ҳадемай тарих бўлиб қолади.

Ўтган йилни кузатар эканмиз, орамизда бўлган баъзи тушунмовчилик, хафагарчилик, гина-кудуратлар, кечган низоларни кечириб, унутиб, соф ният билан оиламиз, фарзандларимиз, дўсту биродарларимиз даврасида эл-юрт истиқболига, эртанги кунларга атаб умидли режалар тузамиз.

Умримизнинг яна бир йилини сарҳисоб қилсак — ҳаётимизда ёрқин из қолдирган кўплаб воқеаларнинг гувоҳи бўлдик, синовлардан ўтдик, машаққатли тўфонларни енгдик; юртимизнинг, халқимизнинг, ёш мустақил давлатимизнинг обрўйини, ҳурматини, салоҳиятини юксалтирадиган, бугун ҳар қанча ғурурлансак арзийдиган олижаноб ишларимиз туфайли бир-биримизни танидик, тажриба орттирдик, мустаҳкам бўлдик, эртанги кунимизга пойдевор қўйдик.

Қадриятларимизни, маънавиятимизни тиклашга, улуғ бобокалонларимизнинг пок руҳлари озод тупроғимиз узра мағрур парвоз этишига, уларнинг сиймолари ҳаётимизда қайтадан муносиб ўрин топишига замин яратдик.

Ҳаётимизни янгилашда, замон талабига жавоб берадиган бозор иқтисодиётига ўтишда, халқимиз учун муносиб фаровон келажак, адолатли жамият андозаларини яратишда сезиларли қадамлар қўйдик.

Халқимизнинг ақл-заковати, машаққатли меҳнати билан амалга оширилган хайрли ишларимиз, эришган натижаларимизнинг пойдевори — юртимиздаги тинчлик ва барқарорлик, Ўзбекистонда яшаётган миллатларнинг ўзаро аҳиллиги, фуқаролар тотувлигидир.

Бу бизнинг энг бебаҳо бойлигимиз, кўз қорачиғидай асрайдиган дурдонамиздир.

Азиз юртдошлар!

Эзгу мақсаду муродларимизга эришиш йўлида ҳали кўп синовлар бор. Уларни сабот билан енгиб ўтишимизга шак-шубҳа йўқ. Негаки, биз—аҳил ва тотув халқмиз. Негаки, бизнинг ниятларимиз оқ сутидек оқ ва ҳалолдир. Қийинчиликларни енгиб ўтишда ҳаёт биздан ғайратни, шижоатли меҳнатни, сабру қаноат ва фидойиликни талаб этади. Халқимизга, Ватанимизга муҳаббатимиз ва садоқатимиз ана шу фазилатлар билан ўлчанади.

Қадрли дўстлар!

Сизларни кириб келаётган янги йил билан самимий табриклайман. Шу юрт иқболи учун жонини тиккан ҳар бир инсонни бағримга босиб, тинчлик-омонлик, оилавий бахт-саодат тилайман. Руҳингиз озод, рўзғорларингиз обод бўлсин, насибангиз бут бўлсин, хонадонингиздан файзу барака аримасин. Яхши ниятлар йўлдошингиз бўлсин, азиз ватандошларим!

ЯНГИ ЙИЛ ТАБРИКЛАРИ

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИ[illegible]АСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАН[illegible]БИ ОЛИЙЛАРИГА

Самимий янги йил қутловлар[illegible]мни қабул этгайсиз, жаноб Президент. Янги йилда С[illegible]зга бахт-саодат, сиҳат-саломатлик ва ишларингизда м[illegible]ваффақиятлар тилайман.

Гельмут КОЛЬ,
Германия Ф[illegible]дератив Республикаси Федерал канцлери.

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИ[illegible]АСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАН[illegible]БИ ОЛИЙЛАРИГА

Президент жаноблари! Ки[illegible]иб келаётган 1994 йил арафасида Сизни самимий қутл[illegible]йман, ўзингизга ва оила аъзоларингизга бахт-саодат, шу[illegible]нингдек, дўст ўзбек халқига тинчлик ва фаровонлик ти[illegible]лайман.

Энг яхши истак [illegible]а камоли эҳтиром ила

Хуан КАРЛОС I,
Испания қироли.

МУҲТАРАМ ИСЛОМ [illegible]БДУҒАНИЕВИЧ!

Самимий янги йил қутловла[illegible]имни қабул этгайсиз. Янги 1994 йилда Сизга, оил[illegible] аъзоларингизга бахт-саодат, мустаҳкам соғлиқ, иш[illegible]гизда муваффақиятлар, мамлакатингиз халқига тинчли[illegible] осойишталик ва фаровонлик тилайман!

Н[illegible]султон НАЗАРБОЕВ.
Қозоғистон Р[illegible]спубликаси Президенти

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛ[illegible]КАСИ ПРЕЗИДЕНТИ И. КАРИМ[illegible]ОВГА

Мухтарам Ислом Абдуғание[illegible]ич! Кириб келаётган янги йил муносабати билан самими[illegible] табриклайман, мустаҳкам соғлиқ ва бахт-саодат тилайма[illegible]

1994 йил барчамиз учун [illegible]умли иш йили, давлатларимиз мустақиллигини мустаҳ[illegible]амлаш, олдимизда турган сиёсий ва иқтисодий вазифала[illegible]ни муваффақиятли ҳал этиш йили бўлсин.

Самимий ҳурмат ила

Сапармурот НИЁЗОВ,
Ту[illegible]кманистон Президенти.

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛ[illegible]КАСИ ПРЕЗИДЕНТИ И. КАРИМ[illegible]ОВГА

Мухтарам Ислом Абдуғание[illegible]ич! Сизни ва Ўзбекистон халқини янги 1994 йил била[illegible] чин дилдан қутлайман. Янги йил халқингиз ҳамда ш[illegible]хсан ўзингиз учун бахтли йил, шунингдек, мамлакатлар[illegible]из ва халқларимиз ўртасидаги дўстликни янада муста[illegible]камлайдиган йил бўлади, деб умид қиламан. Шахсан С[illegible]га ва қардош Ўзбекистон халқига тинчлик ва фаровонли[illegible] тилайман.

Тожикистон Республикас[illegible] Олий Кенгаши Раиси
И. РАҲМОНОВ.

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИ[illegible]АСИ ПРЕЗИДЕНТИГА

Мухтарам Ислом Абдуғани[illegible]ич!

Сизга «Руҳоният» маънави[illegible]тни қайта тиклашга кўмаклашувчи халқаро уюшма[illegible]нинг «Халқлар ўртасида тинчлик ва тотувлик учун» му[illegible]кофоти берилгани ҳақидаги хабарни зўр мамнуният билан [illegible]кутиб олдик.

Замонамизнинг буюк давл[illegible]т арбобларидан бири бўлмиш Сизга «Халқлар ўртаси[illegible]а тинчлик ва тотувлик учун» мукофотининг берилиш[illegible] Қирғизистон жамоатчилиги томонидан Сизнинг Ма[illegible]казий Осиё давлатлари ўртасида яхши қўшничилик му[illegible]сабатларини ўрнатиш юзасидан хормай-толмай кўрсата[illegible]ган фаолиятингизга берилган юксак баҳодир, Ўзбекист[illegible] халқларига самимий ҳурмат белгисидир.

Янги 1994 йил арафасида [illegible]ардош ўзбек халқига ва Сизга бахт-саодат, фаровонл[illegible], тинчлик ва ижтимоий юксалишни тилаймиз.

А. АКА[illegible]В, М. ШИРИНҚУЛОВ,
А. ЖУМА[illegible]УЛОВ, Ч. АЙТМАТОВ
ва бошқалар.

Бирлашган Миллатлар Та[illegible]килотининг Бош котиби Бутрос Бутрос Ғолий, Буюк [illegible]Британиянинг Бош вазири Жон Мейжор, Дания қироли[illegible]аси Маргарет II, Болгария Республикасининг Президент[illegible] Желю Желев, Покистон Ислом Республикасининг Пр[illegible]зиденти Фаррух Аҳмадхон Легарий, Корея Халқ Демок[illegible]тик Республикасининг Президенти Ким Ир Сен, Груз[illegible] Республикасининг Бош вазири Пацация, Халқаро м[illegible]ия корпорациясининг Президенти Жавод Ҳамид, Та[illegible]ристон Республикасининг Президенти М. Шаймиев, [illegible]Санкт-Петербург шаҳрининг ҳокими А. Собчак ва бошқа [illegible]уда кўп таниқли давлат ва жамоат арбоблари Ўзбекисто[illegible] Президенти ва халқи номига самимий табриклар ва энг [illegible]яхши янги йил истакларини йўлладилар.

ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ҲИНДИСТОНГА САФАРИ БОШЛАНДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 3 январь куни давлат ташрифи билан Ҳиндистонга жўнаб кетди.

Тошкент тайёрагоҳида Ислом Каримов журналистлар саволларига жавоб берар экан, Ўзбекистон—Ҳиндистон ҳамкорлик алоқалари хусусида тўхталди. Президентимиз сўнгги икки ярим йил ичида икки давлат раҳбарлари учинчи маротаба олий даражада учрашаётганини, шу қисқа фурсат мобайнида ўзаро ҳамкорлик борасида йигирмадан ортиқ ҳужжат имзоланиб, амалга тадбиқ этилаётганини алоҳида таъкидлади.

— Ҳиндистон тараққий топган давлатларнинг бой тажрибасидан унумли фойдаланиб, уларнинг услубини дадил ва эркин жорий этаётгани ибратли ҳол, — деди Ўзбекистон раҳбари. — Бу галги сафардан асосий мақсад — мамлакатларимиз ўртасидаги дўстона муносабатларни, маданият, савдо-сотиқ ҳамда иқтисодиётнинг бошқа соҳаларидаги ўзаро ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлаш ва янги босқичга кўтаришдан иборат.

Президентни республика Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Эркин Халилов, Бош вазир Абдулҳошим Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари Мавлон Умурзоқов, Алишер Азизхўжаев, Тошкент шаҳри ҳокими Адҳамбек Фозилбеков ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолди.

Кузатувчилар орасида Ҳиндистон Республикасининг мамлакатимиздаги муваққат ишлар вакили Алок Сен ҳам бор эди.

ДЕҲЛИ. 3 январь. (ЎзА махсус мухбирлари А. Каримов ва У. Мирзаёров). Бугун тушдан кейин Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов Ҳиндистон пойтахти Деҳлига етиб келди. Ислом Каримовни Ҳиндистон раҳбарлари — Президент Шанкар Дайял Шарма ва бош вазир Нарасимҳа Рао самимий кутиб олди. Таомилга кўра, олий рутбали меҳмон шарафига фахрий қоровул саф тортди, иккала давлат мадҳиялари янгради. Шу куни Ҳиндистон давлат ва ҳукумат раҳбарлари билан расмий музокаралар бошланди.

Уч кун давом этадиган ташриф мобайнида Ўзбекистон-Ҳиндистон муносабатларини янада ривожлантиришга қаратилган олти битим имзоланади. Улар орасида савдо-иқтисодий, маданий, почта ва телекоммуникация соҳаларидаги ҳамкорлик тўғрисида битимлар бор. Ўзбекистон раҳбари, шунингдек, Ҳиндистон саноати конфедерациясининг йиғилишида нутқ сўзлайди.

Ҳиндистон матбуоти Ўзбекистон раҳбарининг ташрифига катта қизиқиш билан қарамоқда. Оммавий ахборот воситалари, жумладан, телевидение, «Ҳинду», «Экономик Таймс», «Ҳиндустан Таймс» ва бошқа рўзномалар ўзаро ҳамкорликка оид бир қанча мақолалар эълон қилди. «Таймс оф Индиа», «Пионер» рўзномалари эса Ўзбекистон ҳақида батафсил маълумотларни босиб чиқарди. Президентимизнинг ўзбек-ҳинд дўстлиги ва ҳамкорлигини мустаҳкамлашдаги хизматлари юксак баҳоланмоқда.

(ЎзА).

Ўзбекистон—Ҳиндистон:

ЯНГИ УФҚЛАР ОЧИЛМОҚДА

Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришгач, хорижий мамлакатлар билан турли соҳалардаги алоқаларни тобора ривожлантириб бормоқда. Давлатлараро ҳамкорликда айтиш мумкинки, Ҳиндистоннинг тутган ўрни алоҳидадир. Амалий тарзда бу алоқалар Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг 1991 йилнинг август ойида Ҳиндистонга расмий ташрифидан сўнг бошқача тус олди. Савдо-иқтисодий алоқалар тез ривожлана бошлади. Ҳиндистон Бош вазири Нарасимха Раонинг 1993 йил май ойида республикамизга ташрифи ва бўлиб ўтган музокаралар чоғида икки мамлакат ўртасида сиёсий-иқтисодий, савдо, тижорат ва бошқа соҳаларда ҳамкорликни ривожлантириш истиқболлари белгилаб олинди. Турли тоифадаги бошқа делегацияларнинг ташрифлари, хусусий сектор намояндаларининг республикамиз ишбилармонлари билан ўрнатаётган дўстона алоқалари ҳақида ҳам узоқ гапириш мумкин. Ташкил этилаётган қўшма корхоналар эса икки мамлакат ўртасидаги алоқаларни янада ривожлантиришга катта ҳисса қўшмоқда.

Президентимиз Ислом Каримовнинг Ҳиндистонга бошланган расмий ташрифи, дўстлик ришталарини янада мустаҳкамлашга хизмат қилиши шубҳасиздир.

Биз Ҳиндистон Республикасининг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси жаноб Далиб Мехта билан учрашиб, икки мамлакат ўртасидаги алоқалар ва уларнинг истиқболлари хусусида суҳбатлашдик.

— Жаноб элчи, Ўзбекистоннинг мустақиллиги, икки дўст мамлакат ўртасидаги алоқалар тарихи хусусидаги фикрларингиз билан ўртоқлашсангиз.

— Ўзбекистон ўз мустақиллигини қўлга киритганига икки йилдан ошиқ вақт ўтган бўлса, мана шу қисқа муддат ичида жаҳон ҳамжамиятида ўзининг муносиб ўрнига эга бўлиб, дунё мамлакатлари билан ўз алоқаларини мустаҳкамламоқда. Ўзбекистоннинг халқаро майдонда обрўси ошиб бораётганлиги, хорижий мамлакатлар билан ўрнатаётган алоқаларнинг ривожланиши бу республика учун катта аҳамиятга эгадир, албатта.

Бундай муносабатлар шу жумладан Ҳиндистон билан ҳам олиб борилмоқда. Маълумки, Ҳиндистон ва Ўзбекистон ўртасида қадимий алоқалар мавжуд. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон ўз мустақиллигини қўлга киритмасдан аввал, яъни 1987 йилдаги Ҳиндистон Тошкентда ўз ваколатхонасига эга эди. Президент Ислом Каримовнинг Ҳиндистонга сафаридан кейин бу алоқаларимиз кенг доирада давом этмоқда. Шуни ҳам алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, Ҳиндистон Бош вазири жаноб Нарасимха Рао Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатлари ичида биринчи бўлиб Ўзбекистонга қадам ранжида қилди. Бу сафар чоғида ҳар икки мамлакат ўртасида ижтимоий соҳаларнинг ривожланишига бағишланган кўплаб муҳим ҳужжатлар имзоланди.

— Жаноб элчи, 1993 йилда Ўзбекистон — Ҳиндистон муносабатларида рўй берган ўзгаришлар, муҳим воқеалар ҳақида гапириб берсангиз.

— Ўтган йил мамлакатларимиз ўртасидаги алоқаларда муҳим воқеалар юз берди. Жумладан савдо-иқтисодий қўшма комиссияси келажакда ҳамкорлик режаларини белгилаб олиш учун муҳим ўрин тутадиган учрашув ўтказди. Учрашув Ҳиндистонда июль ойида бўлиб, бир ҳафта давом этди. Ўзбекистон делегациясини республика Бош вазирининг ўринбосари жаноб Мирёқубов бошқарди. Сафар вақтида икки томонлама алоқаларни ривожлантиришга бағишланган бешта муҳим ҳужжат имзоланди.

Маданий соҳалардаги алоқалар ҳам ривожланиб боряпти. Тошкентда ўтказилган «Ғарб ва Шарқ» халқаро театр фестивалида ҳиндистонлик санъат намояндалари ҳам иштирок этишди ва ўз асарларини намойиш қилишди. Бундан ташқари «Худобахш» номли ҳинд кутубхонасида ўтказилган халқаро семинарда ўзбекистонлик беш нафар илм-фан вакиллари иштирок этдилар.

Илм-фан, мутахассисларни тайёрлаш ва малака ошириш ишлари ривожи ҳар икки томонни ҳам қониқтиради, деб ўйлайман. Ҳозирги вақтда ўзбекистонлик 50 нафар талаба Ҳиндистонда ўз малакасини оширмоқда, улар дипломатия, менежмент, маркетинг, компьютер ва бошқа соҳалар бўйича ўз тажрибаларини ошириб қайтадилар. 1994 йилда талабалар сонини 150 тага етказишга қарор қилдик.

1993 йилнинг декабрь ойининг охирларида Ҳиндистондан келган илмий-техникавий соҳадаги делегация аъзолари мамлакатларимиз ўртасида фан-техника, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва бошқа соҳаларда ҳамкорлик қилиш, илмий марказларни очиш борасида мунозаралар ўтказдилар. Биз кўплаб хорижий мамлакатлар билан ана шундай илмий марказларга эгамиз, жумладан Франция билан.

Сиёсий масалаларда ўртамизда бирор муаммо йўқ. Дунёда бўлаётган воқеаларга ҳар иккала давлат ҳам бир хил муносабат билдирмоқда. Биз кўп жиҳатдан бир-биримизга яқинмиз, шунинг учун ҳам фикрларимиз бир жойдан чиқмоқда. Ҳатто, спортчиларимиз ҳам ўзаро беллашиб, икки мамлакат ўртасидаги алоқаларни ривожлантириш йўлида хизмат қилмоқдалар. 1993 йилнинг декабрь ойида Калькуттада ўтказилган халқаро футбол мусобақасида сизларнинг севимли жамоангиз «Пахтакор» ҳам иштирок этиб, бош совринни қўлга киритди. Мана шулардан кўриниб турибдики, 1993 йил Ўзбекистон — Ҳиндистон муносабатларида сермаҳсул ва самарали йил бўлди.

— Жаноб элчи, мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов бошчилигидаги ҳукумат делегациясининг Ҳиндистонга ташрифи ҳам бошланди. Сиз мана шу сафардан қандай натижалар кутяпсиз? Икки мамлакат ўртасидаги алоқаларда яна қандай янги йўналишлар ҳосил бўлиши мумкин?

— Мен шуни тўлиқ ишонч билан айтмоқчиманки, 1994 йил ўзбек — ҳинд муносабатларида жуда кўнгилдагидек хурсандчилик билан бошланмоқда. Президент жаноби олийлари Ислом Каримов Ҳиндистонга ташриф буюрдилар. Тўғри, шу вақтгача икки мамлакат ўртасида жуда кўплаб ҳужжатлар имзоланган. Лекин ушбу сафар чоғида ҳам яна янги ҳужжатлар, битимлар имзоланиши кутилмоқда. Бунга асосан иқтисодиёт ва маданият, почта, телекоммуникация, илм-фан, савдо ва транспорт соҳаларида ҳамкорлик қилиш, аввалги имзоланган ҳужжатларни амалга оширишни тезлаштириш ва бошқа масалалар киради. Бир нарсани айтиб ўтмоқчиман, савдо алоқаларимиз юқори кўрсаткичга эга эмас. Бунга асосий сабаб икки мамлакат ўртасида транспорт-коммуникация алоқаларининг яхши йўлга қўйилмаганлигида. Ўзбекистон денгиздан узоқ. Қуруқликда эса ўртамизда бир нечта мамлакатлар бўлиб, транспорт алоқалари йўли йўқ. Шунинг учун биз иқтисодий алоқаларни ривожлантириш учун янги йўналишлар қидиряпмиз.

Ўйлайманки, Ўзбекистон Президентининг бу сафари чоғида икки мамлакат ўртасидаги савдо-иқтисодий алоқаларини янада ривожлантиришда янги уфқлар очилади. Ишончим комил, сафар давомида Ўзбекистон ва Ҳиндистон муносабатларини юқори поғонага кўтарувчи, ҳар икки томон учун ўзаро фойдали бўлган қатор ҳужжатлар имзоланади.

Суҳбатни Ғофур ЖАМОЛОВ олиб борди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

1994 ЙИЛ 1 ЯНВАРДАН БОШЛАБ МЕҲНАТГА ҲАҚ ТЎЛАШ, ПЕНСИЯЛАР ВА СТИПЕНДИЯЛАР МИҚДОРИНИ ОШИРИШ ТЎҒРИСИДА

1. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида 1994 йил 1 январдан бошлаб:

иш ҳақининг энг кам миқдори ойига 30.000 сўм-купон қилиб белгилансин, иш ҳақи шунга мувофиқ равишда оширилсин;

фуқароларнинг солиқ ундирилмайдиган даромадининг энг кам миқдори ойига 30.000 сўм-купон қилиб белгилансин;

меҳнат пенсиясининг энг кам миқдори ойига 32.450 сўм-купон қилиб белгилансин, ҳозирги вақтда амалдаги барча пенсия турлари миқдори шунга мувофиқ равишда оширилсин.

2. Олий ўқув юртлари талабалари, техникумлар ва ҳунар-техника билим юртлари ўқувчиларининг стипендиялари ўртача 1,2 баравар кўпайтирилсин.

1994 йил 1 январдан бошлаб талабалар ошхоналари ва буфетларида тушлик овқат қийматидан 50 фоизлик чегирма ўрнига ҳар бир талаба (ўқувчи)га ойига 10.000 сўм-купон миқдорида пул компенсацияси белгилансин.

3. Вазирликлар ва идоралар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимлари, бюджетдан пул билан таъминланадиган ташкилотлар ва муассасалар, Ўзбекистон Республикаси ижтимоий таъминот вазирлиги мазкур фармонда белгиланган иш ҳақининг энг кам миқдорига асосланиб, меҳнатга ҳақ тўлашнинг ягона тариф жадвали разрядларига мувофиқ равишда ходимларнинг мансаб маошларини, шунингдек, пенсиялар миқдорини ўз вақтида қайта ҳисоблаб чиқишни таъминласинлар.

4. Бюджет ҳисобидан пул билан таъминланадиган муассасалар ва ташкилотлар ходимлари иш ҳақи, пенсиялар ва стипендиялар миқдорини ошириш билан боғлиқ харажатлар республика давлат бюджети ва ижтимоий суғурта жамғармаси маблағи ҳисобидан қоплансин.

5. Мулкчилик шаклидан қатъи назар, хўжалик ҳисобидаги корхоналарга ва ташкилотларга даромад манбаларини қидириб топишга қараб иш ҳақини мазкур фармонга мувофиқ ошириш, даромадлар вақтинча етарли бўлмаган тақдирда эса, банк муассасалари томонидан шу мақсад учун бериладиган кредит ҳисобидан ошириш тавсия этилсин.

6. Мазкур фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЭКСПОРТ ИМКОНИЯТЛАРИНИ ОШИРИШНИ ЯНАДА РАҒБАТЛАНТИРИШ ЧОРАЛАРИ ҲАҚИДА

Республика экспорт имкониятларини ривожлантириш учун, Марказий банкнинг Ўзбекистон Республикаси пул бирлигини барқарорлаштиришга доир махсус жамғармасини вужудга келтириш учун қулай шарт-шароит яратиш мақсадида ҳамда «Ўзбекистон Республикасининг «Корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олинадиган солиқ тўғрисида»ги қонунига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида» 1993 йил 7 майда қабул қилинган қонунга мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Қуйидагилар белгилаб қўйилсин:

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ишбилармонлик ёки ўзга фаолият билан шуғулланувчи ва хорижий валютада даромад олувчи мулкчиликнинг барча шаклидаги корхоналар, бирлашмалар, ташкилотлар хорижий валютадаги тушумдан солиқ тўлайдилар ҳамда хорижий валютадаги тушумнинг бир қисмини Ўзбекистон Республикаси Марказий банкига мажбурий равишда сотадилар.

Мавоза (бартер) асосида экспорт-импорт операцияларини амалга ошириш чоғида валюта тушуми миқдори битим қийматига қараб ҳисобланади ҳамда хорижий валютадаги тушумдан солиқ ундириш ва Марказий банкка мажбурий равишда сотиш объекти бўлади.

Хорижий валютадаги тушумдан солиқ республика валюта жамғармасига ўн фоиз миқдорида, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри валюта жамғармаларига беш фоиз миқдорида тўланади.

Корхоналар хорижий валютадаги тушумдан солиқ тўлаш билан бир вақтда Марказий банк ҳамда Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ўрнатган тартибга мувофиқ хорижий валютадаги тушумнинг 15 фоизини Марказий банкка мажбурий равишда сотади.

2. Хорижий валютадаги тушумдан солиқни ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш тартиби тўғрисидаги низом тасдиқлансин.

3. Марказий банк Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан биргаликда ўн кун муддатда хорижий валютадаги тушумнинг бир қисмини мажбурий равишда Марказий банкка сотиш тартиби тўғрисидаги таклифларни Вазирлар Маҳкамасига тақдим этсин.

4. Марказий банк ва Молия вазирлиги Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги, Давлат бош солиқ бошқармаси, Давлат божхоналар комитети, Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки, Давлат истиқболни белгилаш ва ҳисоб комитети билан биргаликда икки кун муддат ичида корхоналар экспорт-импорт операцияларини амалга ошириш чоғида хорижий валюта тусидаги маблағнинг ҳаракатини тегишлича назорат қилишни таъминлашни ҳамда чет эллардаги банкларда бу маблағлар рухсатсиз сақланишини истисно қилишни кўзда тутувчи валюта назорати тўғрисидаги низомни ишлаб чиқсин.

5. Молия вазирлиги билан Марказий банк Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги, Давлат бош солиқ бошқармаси, Давлат божхоналар комитети, ташқи иқтисодий фаолият миллий банки билан биргаликда ўзларининг йўл-йўриқ берувчи ҳужжатларини ушбу қарорга мувофиқлаштирсин.

6. Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 25 майдаги «Ўзбекистон Республикаси ҳудудида валюта ишларини тартибга солиш тўғрисида»ги 251-қарорининг 1-банди, 2-бандининг 2-абзаци ўз кучини йўқотган, деб ҳисоблансин.

7. Ушбу қарор 1994 йил 1 январдан кучга киритилсин.

8. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари У. Султонов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МОЛИЯ ВАЗИРЛИГИ, «ЎЗБЕКСАВДО» ДАВЛАТ УЮШМАСИ ВА «ЎЗБЕКБИРЛАШУВ» МАЪЛУМ ҚИЛАДИ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 16 июлдаги 360-қарорига мувофиқ озиқ-овқат маҳсулотларига, жумладан, энг зарур озиқ-овқат маҳсулотларига эркин нарх белгиланишига ўтиши 1994 йил 1 январгача ниҳоясига етказиш белгиланган эди.

Бу, иқтисодий ислоҳотлар йўлини давом эттириш, ишлаб чиқариш харажатларининг ҳамда яқин ва олис хориждан озиқ-овқат маҳсулотлари сотиб олиш харажатларининг ошиб бораётгани, ички бозорни озиқ-овқат маҳсулотларини республикадан ташқарига ғайриқонуний йўл билан олиб чиқиб кетишга уринишлардан ҳимоя қилиш зарурлиги билан боғлиқ.

Ана шу вазиятни ҳисобга олиб, шунингдек, аҳолига ижтимоий мадад бериш мақсадида «Ўзбексавдо» давлат уюшмаси, «Ўзбекбирлашув» ва республика Молия вазирлиги қуйидаги қарорни қабул қилдилар:

1. Аҳолини асосий озиқ-овқат маҳсулотлари билан белгиланган миқдорда таъминлашнинг амалдаги тартиби вақтинча узайтирилади;

2. 1994 йилнинг январь ойида гуруч, ўсимлик ёғи, қанд-шакар ва чойнинг шартнома асосидаги (эркин) чакана нархларининг амалдаги даражаси сақланиб қолади;

3. Сотиб олинаётган буғдой ва шу буғдойдан тортилаётган ун қиймати кескин ортишига (дон — 1 килограмми 150 сўм-купон, буғдой унининг 1 килограмми—200 сўм-купон) қарамай, нон навларига белгиланган чакана нархлар 1994 йил январь ойида олдинги даражада сақланиб қолади. 1994 йилнинг январида нон учун давлат томонидан ажратилаётган ёрдам пули 1993 йилнинг декабридаги 3,7 миллиард сўм-купондан 1994 йил январида 11,5 миллиард сўм-купонга етишини қайд этиш лозим;

4. 1994 йил 4 январдан бошлаб қуйидаги озиқ-овқат маҳсулотлари шартнома асосидаги (эркин) нархларининг қуйидаги янги даражаси келишиб олинди:

1 категориядаги ҳамма турдаги гўшт (парранда гўштидан ташқари)	— 1	килограмми 4500 сўм-купон,
Ёғи олинмаган сут	— 1	литри 300 сўм-купон,
Ун ўртача	— 1	килограмми 250 сўм-купон,
Кир совун	— 1	донаси 200 сўм-купон.

Шу билан бир вақтда республика ҳукумати Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашига, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликларига ишлаб чиқариш чиқимлари ва харажатларини қисқартириш ҳисобига, шунингдек, илғор технологияларни ишлаб чиқаришга жорий этиш ва рақобатни ривожлантириш ҳисобига шартнома асосидаги чакана нархларнинг келишилган даражасини пасайтириш ҳуқуқини берди.

* *Бугун—Тошкент метроси қурилишида*

ЮНУСОБОД ЙЎНАЛИШИДА

ТОШКЕНТ метро қурилиши тресті уч йил муқаддам Юнусобод йўналишида қурилишни жадал суръатларда бошлаб юборишган эди.

— Бу йўлда иш бошлаганимизда бизга анча қийин бўлди, — дейди трест бош муҳандиси Владимир Жданов. — Чунки Тошкентда ер ости сувлари жуда яқин. Бунинг устига ҳар хил канализация қувурлари, электр кабеллари қурилиш ишларини олиб боришга халақит берди. Шу сабабли биз иш жараёнида тузилган лойиҳани қисман ўзгартиришга мажбур бўлдик.

Айни пайтда Юнусобод йўлини икки босқичда қураяпмиз. Биринчи босқич «Лоҳутий»дан «Юнусобод» бекатигача. Иккинчи босқич «Лоҳутий» бекатидан Жанубий вокзал, ундан Сергелигача. 1989 йилда тузилган режа бўйича «Лоҳутий»дан «Ҳабиб Абдуллаев» номидаги бекатгача бўлган масофани 1996 йилда ишга туширишимиз керак. Бу йўл 6 та бекатни ўз ичига олиб, 8 километрга яқин бўлади. Булар «Лоҳутий», «Юнус Ражабий», «Абдулла Қодирий», «Минор», «Бодомзор» ҳамда «Ҳабиб Абдуллаев» бекатларидир.

Бундан ташқари трестда ҳозир хом ашё муаммоси кўндаланг бўлиб турибди. Сабаби биз асосий қурилиш материалларини Россия ва бошқа Ҳамдўстлик давлатларидан оламиз. Бу ҳудудлар эса хом ашё етказиб бериш учун олдиндан пул тўлаб қўйиш усулига ўтган. Айни пайтда у томонларга пул ўтказиш жуда қийин бўлиб кетган. Шу сабабли ўтган йили метро қурилиши учун зарур бўлган чўянли тюбингни асосини ололганимиз йўқ.

Биз бу муаммони ҳал қилиш учун шаҳримизда жойлашган «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасига мурожаат қилган эдик. Улар ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб бизга керак бўлган маҳсулотнинг 20 фоизини тайёрлаб бериш мажбуриятини олишган эди. Бироқ тракторсозлар шуларнинг ярмини тайёрлаб берди холос. Сабаби уларда ҳам ўтган йили бизга ўхшаб металл танқислиги юз берди.

Лекин трест қурувчилари юқоридаги муаммоларга қарамасдан метро қурилишини бир дақиқа ҳам тўхтатмай, фаоллик билан ишлашди. Бунда айниқса Зокир Абдуллаев, Борис Мухин, Николай Ноздрин бошлиқ бригада азаматларининг ҳиссаси катта. Чунки улар ўтган йили кўп ишларни қойилмақом қилиб бажаришди.

Трестнинг янги йилги режалари ҳам катта. Қурувчилар йил мобайнида 1991 йил баҳосида 56 миллион сўмлик маблағни ўзлаштиришмоқчи. Улар бу йил 3 километрдан зиёд ер ости йўлларини очишмоқчи. «Минор» ҳамда «Шаҳристон» бекатлари қурилишида анча ишларни бажариш ҳам шу йилги режамизга киради. Бундан ташқари шу йил «Бўзсув» каналидан поезд ўтишини ҳам таъминлаймиз. Бу ерда шуни айтиш керакки, йўл канал тепасидан эмас, балки тагидан ўтади.

Ана шу ва бошқа муаммоларга қарамасдан қурувчиларимиз астойдил ҳаракат қилиб ишлашди. Натижа ёмон бўлмади. Масалан, ўтган йил бошида метросозлар йўлнинг «Лоҳутий» бекати қурилишида 50 фоиз иш бажаришган эди, холос. Ҳозирги кунга келиб эса бекатда қурилиш-тиклаш ҳамда пардозлаш ишлари асосан ниҳоясига етди. Бунда Геннадий Аникин бошчилигидаги ер ости йўл очувчилар бригадаси азаматларининг хизматлари катта. Чунки улар материал етишмаслиги ва бошқа қийинчиликларга қарши ички ва сиртқи имкониятларини ишга солдилар.

Юнусобод йўлининг «Бодомзор» бекатида ҳам ўтган йили анча ишлар қилинди. Бекатда асосий ишнинг 80 фоизи бажарилгани ҳам фикримизнинг далилидир.

Ундан кейин «Файзулла Хўжаев» ва «Юнусобод» бекатларини фойдаланишга топширамиз.

Метронинг кутиш жойи бекатлари ҳам ўзига хос такрорланмас меъморий қиёфага эга бўлади. Масалан «Абдулла Қодирий» бекати ёзувчи ҳаёти ва асарларини эслатувчи полотнолар билан безатилади. «Лоҳутий» ва «Юнус Ражабий» бекатлари эса уч қаватдан иборат бўлади. Уларнинг пастки қаватларида кутиш жойи, юқори қаватларда хизматчилар хоналари бўлади.

Ана шу муваффақиятлар билан бир қаторда метро қурилишида бир қанча муаммолар мавжуд. Масалан, ўтган йили «Минор» бекати қурилиши бўйича кўзланган марраларга ета олмадик. Чунки бу ерда ишлаш учун рухсатномани яқиндагина олдик.

Ғулом ЮСУПОВ.

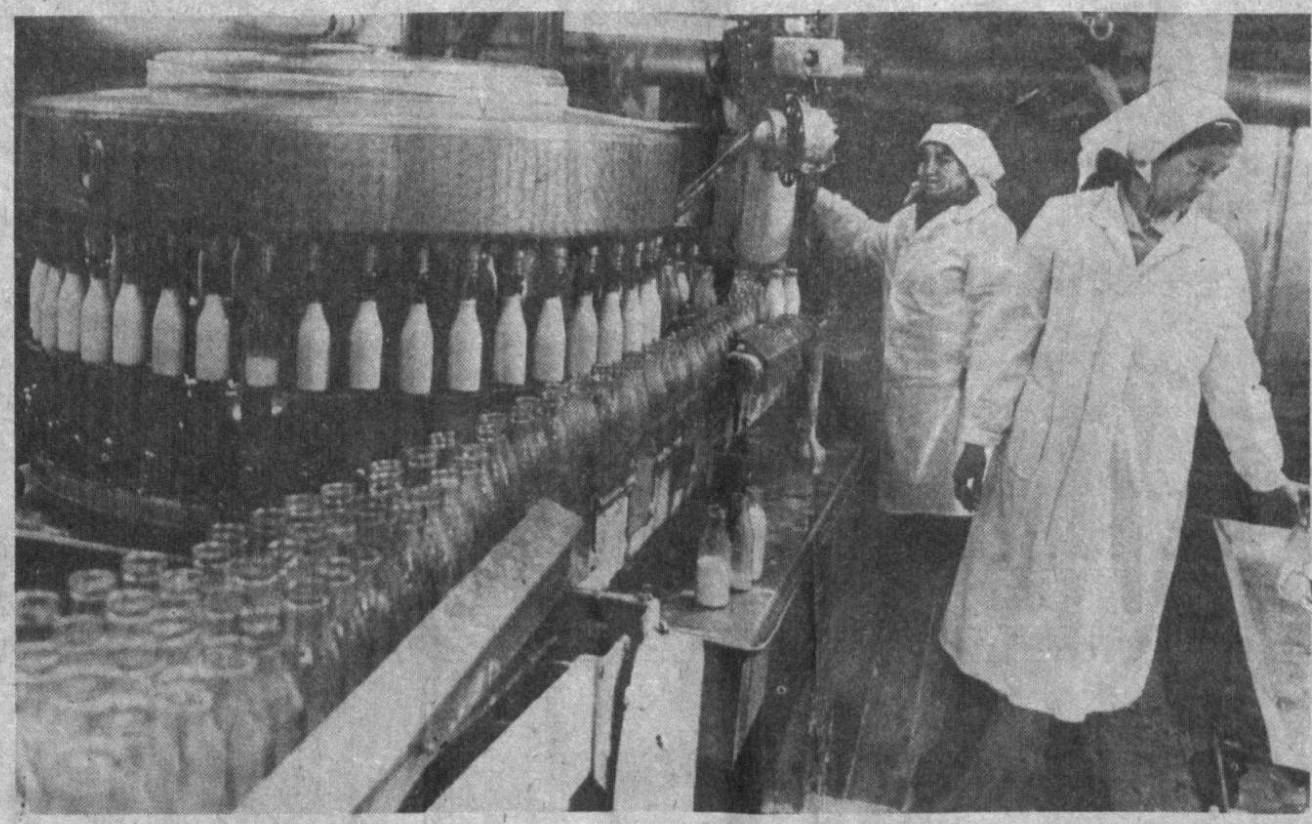

Фотима Акромова (чапдаги суратда) 20 йилдан буён шаҳримиздаги сут маҳсулотлари комбинатида меҳнат қилади. Унинг нозик дид билан ишлашидан творог цехидагилар беҳад мамнундирлар. Бундан руҳланган Фотима опа ҳар кунлик иш сменасида янада унум билан ишлашга ҳаракат қилади. Унинг асосий вазифаси қоғозларга ўралган творогларнинг аниқ ҳисобини олиб, махсус идишларга жойлаштиришдан иборатдир.

Ўнгдаги суратда шу корхонанинг қуйиш цехи тасвирга олинган. Шиша идишларнинг ва уларга қуйилаётган маҳсулотларнинг сифатини текширишда операторлардан Раъно Муҳаммаджонова (чапда) ва Фарида Турсуновага тенг келадиганлари йўқ. Чунки улар ўз ишлари устидан қаттиқ назорат ўрнатишган. Шунинг учун ҳам қуйиш аппаратлари мунтазам ишлаб турибди.

Виктор Багаев суратлари.

* *Ижтимоий ҳимоя—амалда*

«ҒАМХЎРЛИК» ДАСТУРИ АСОСИДА

ЎЗБЕКИСТОНДА бозор муносабатларига ўтишнинг энг асосий тамойилларидан бири фуқароларни ижтимоий жаҳатдан ҳимоялашдир. Республикамиз Конституциясида ҳам фуқароларнинг ижтимоий таъминоти қонун билан кафолатланган. Мухбиримиз Тошкент шаҳрида фуқаролар ижтимоий таъминотини ташкил этиш борасида амалга оширилаётган ишлар билан қизиқди. Шаҳар ҳокимлиги ижтимоий таъминот бошқармаси бошлиғи Холида Убайдуллаевна Турсуновага мурожаат қилиб, шу ҳақда сўзлаб беришни илтимос қилди:

— Ижтимоий таъминот бошқармаси туман ижтимоий таъминот бўлимлари ва ҳокимликлар билан ҳамкорликда ишламоқда. Бугунги кунда пойтахтимизда 344 минг 834 нафардан зиёд пенсия ва нафақа олувчилар бор. Ижтимоий таъминот ходимлари олдида турган энг долзарб масала — Республикамиз Президентининг фуқароларни ижтимоий ҳимоялаш борасидаги Фармонларини ўз вақтида амалга оширишдир. Шу йилнинг ўзида пенсия ва нафақаларни ошириш ҳақида Президентимиз Ислом Каримовнинг қатор Фармонлари ҳамда Вазирлар маҳкамасининг республикамизда ижтимоий таъминотни бошқаришни такомиллаштириш тўғрисидаги қарорлари эълон қилинди. Сентябрь ойида эса Олий Кенгаш «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Қонун қабул қилди.

Ўтган давр ичида ходимларимиз Президент Фармонлари асосида пенсияларни ўз вақтида қайта ҳисоб-китоб қилишга эришдилар.

Ғалаба байрами муносабати билан Улуғ Ватан уруши қатнашчиларини рағбатлантириш тўғрисида шу йил 26 апрелдаги Президентимиз Фармонини амалга ошириш борасида маълум ишлар қилинди. 20 минг 153 нафар кишига рағбатлантириш мукофотлари тўланди. Улардан 6 минг 310 нафари Ватан уруши ногиронлари, 12 минг 263 нафари Ватан уруши қатнашчилари, 3 минг 282 нафари ҳалок бўлган жангчилар оилалари, 249 нафари афғон уруши ногиронлари, 49 нафари уларнинг оилаларидан иборатдир. Туман ижтимоий таъминот бўлимлари, шаҳар бошқармаси ходимлари мукофотларни тантанали равишда топширишда фаол қатнашдилар.

Шу нарсани алоҳида таъкидлаш керакки, туман ҳокимликлари ижтимоий таъминот бўлимларига республика Президенти Фармонларини амалга оширишда яқиндан ёрдам беришяпти. Пенсияларни қайта ҳисоблаб чиқишда жойларда ишдан ташқари иш соатларига ҳақ тўлаш йўлга қўйилди, ишда намуна кўрсатганларга мукофотлар берилди, иссиқ овқат ташкил этилди, транспорт воситалари ажратилди.

Тошкент шаҳар ҳокимлиги қарорига мувофиқ 1990—2000 йилларга мўлжалланган «Ғамхўрлик» комплекс дастури қабул қилинди.

— Ёлғиз нафақадорларни ижтимоий ҳимоя қилиш соҳасида қандай тадбирлар кўриляпти?

— Ҳозирги кунда пойтахтимизда ёрдамга муҳтож 2 минг 964 ёлғиз нафақадорлар бор. Уларга 2 минг 84 нафар киши хизмат кўрсатяпти. Президентимизнинг ёрдамга муҳтож нафақадорларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисидаги 1991 йил 27 майдаги Фармонига мувофиқ 2784 ёлғиз нафақадорга имтиёзлар берилди.

Молиявий қийинчиликларга қарамасдан Мирзо Улуғбек, Сергели, Юнусобод, Шайхонтоҳур каби ҳокимликлар кам таъминланган, муҳтож нафақадорларга бепул иссиқ овқатлар ташкил этишди. Бугунги кунда 30 дан ортиқ киши иссиқ овқат билан таъминланган, 50 нафар ёлғиз нафақадорларга овқатлар уйларига элтиб беріляпти. Бундан ташқари ҳокимликлар туман корхоналари билан ҳамкорликда қўшимча маблағлар топиб, уларга ҳар байрам совға улашиб, кўнгилларини кўтаряпти. Чойшаб, ёстиқ жилди, ички кийим, пойабзал ва бошқа буюмлар ҳадя этяпти.

Туман ҳокимликлари «Наврўз», «Қариялар куни» каби байрамларни ўтказишда катта саховат кўрсатишди. 150 ўринли «Нуронийлар оромгоҳи» дам олиш уйи очилганлиги шаҳримиз қарияларини айниқса хушнуд этди.

— Фуқароларнинг пенсия таъминоти ҳақидаги янги Қонун олдингилардан қайси жиҳатлари билан фарқ қилади?

— Республика Конституциясида фуқароларнинг ижтимоий таъминоти кафолатланган. Шунга мувофиқ шу йил 3 сентябрда Олий Кенгаш фуқароларнинг пенсия таъминоти тўғрисида Қонун қабул қилди. Собиқ Иттифоқ давридаги шу ҳақдаги қонуннинг бугунги кун талабларига жавоб берадиган баъзи жиҳатлари сақлаб қолинди. Чунончи, аввалгидек, эркакларга 25 йил иш стажига эга бўлган ҳолда 60 ёшда, аёлларга эса 20 йил иш стажига эга бўлган ҳолда 55 ёшда пенсия белгиланади.

Шу билан бирга штатлар қисқариши, у ёки бу корхона, муассаса, концерн, ассоциация, кооператив, кичик корхона ва ҳоказолар тугатилганда пенсия ёшига яқинлашиб қолганларга муддатидан олдин пенсияга чиқиш ҳуқуқи берилади. Бунда эркаклар 25 йил иш стажига эга бўлиб 58 ёшга етган, аёллар 20 йил иш стажига эга бўлган ҳолда 53 ёшга борган бўлиши кўзда тутилган.

Имтиёзли пенсияларни олиш ҳуқуқини берадиган ишлар, касблар, мансаблар доираси ҳам кенгайди.

Иш стажи ва ўртача ойлик иш ҳақини ҳисоблаш тартиби ҳам деярлик аввалги қонунлардагидан фарқ қилмайди. Бироқ республикамиз Қонунига кўра пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун ишдаги танаффуслар мавжудлигидан қатъи назар, бутун меҳнат фаолияти давомидаги исталган кетма-кет беш йил учун (пенсия сўраб мурожаат этган кишининг танлови бўйича) амалдаги ўртача ойлик иш ҳақи олинади.

Янги Қонун шу йил 1 июлдан бошлаб кучга киради. Шу кунларда ижтимоий таъминот бошқармасида, туман бўлимларида ушбу Қонунни бекаму кўст рўёбга чиқариш учун тайёргарлик ишлари қизғин давом этмоқда. Ҳеч шубҳа йўқки, ходимларимиз фуқаролар ижтимоий таъминотини яхшилашга қаратилган республика Президенти Фармонларини, янги қонунни амалга ошириш учун бутун куч ва имкониятларини сафарбар этадилар.

Суҳбатдош Машҳура **МИРЗАМУҲАМЕДОВА.**

Ўзбекистон Космик тадқиқотлар давлат агентлиги ўз номи билан том маънода йирик марказ бўлган бу янги тадқиқот даргоҳи Ўзбекистон Республикаси халқ хўжалиги, илм-фан, ижтимоий-иқтисодий тараққиётда салмоқли ўрин тутмоқда.

Республикамиз ҳудудида кенг қамровли изланиш ва кузатишлар олиб бораётган мазкур агентлик космик тадқиқотлар учун истиқбол йўлини очиб берди. Етук мутахассис олим Камол Мўминов раҳбарлик қилаётган бу агентлик ўз атрофига шу соҳанинг юқори малакали муҳандислар, конструктор ва тадқиқотчилардан иборат талайгина илмий кучларни бирлаштирган.

Янги йил арафасида жамоатчи мухбиримиз бош директор К. М. Мўминов билан учрашиб, агентликнинг бугунги ютуқлари ва эртанги режалари ҳақида суҳбатлашди.

* *Ўзбекистон—келажаги буюк давлат*

КОСМИК ТАДҚИҚОТЛАРГА—КЕНГ ЙЎЛ

— Ўзбекистоннинг мустақиллиги, шаклланаётган демократик давлат тизими шарофати билан республикамиз ўзининг йирик космик тадқиқотлар илмий марказига эга бўлди, шундай эмасми Камол Мусаевич?

— Албатта, шундай! Иқтисодий мустақилликка эришиш йўлида дадил олға қадам ташлаётган ўзбек диёрида мазкур агентликнинг ташкил топиши нур устига аъло нур бўлди. Зеро, келажакда ёрқин ҳаётимизни жаҳон миқёсидаги зарур ва ўта аниқ ишлайдиган техника тараққиётисиз тасаввур этиш қийин. Устига устак коинот фани ютуқлари халқ хўжалигининг турли соҳаларида салмоқли ўрин тутмоқда. Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг республикамизда космик технология ва тадқиқотларни ривожлантириш масаласига алоҳида эътибор бериб қараётганлигини мамнуният билан айтиб ўтмоқчимиз.

Вазирлар маҳкамаси қарори билан Ўзбекистон космик тадқиқотлар агентлиги тузилди. Бу эса космик фазони тадқиқ этиш ва ундан халқ хўжалигида самарали фойдаланиш учун чексиз имкониятларни очиб беради. Бинобарин, космик технология ва тадқиқотлар ишлаб чиқиб амалга ошириш, ерни, космик фазони, сайёраларни ва қуёшни илмий йўсинда ўрганиш бизнинг даргоҳ фаолиятидаги асосий вазифалардан ҳамда муҳим йўналишлардан ҳисобланади.

Янги агентликнинг тузилиши космик технология бўйича шуғулланаётган республикадаги асосий мутахассис кадрларни сақлаб қолиш, улар фаолиятларини республикамиз халқ хўжалигининг муҳим вазифаларини ҳал этишга сафарбар қилиш имконини берди. Биз олдимизда турган ғоят масъулиятли бурчимизни адо этишга киришдик.

— «Эски йилнинг ҳисоби — янги йилнинг китоби» деган гап бор. Эришилган ютуқларни Янги йилда янада мустаҳкамлаш йўлида кўрилаётган тадбирлар тўғрисида ҳам гапирсангиз.

— Агентлигимиз иш бошлаганига атиги бир йил бўляпти. Бу орада асосий илмий кучни космик тадқиқотлар соҳасида ишлаб чиқишга қаратдик. Коинот орқали алоқа воситаларини бошқаришга доир мукаммал лойиҳани тайёрлашга киришдик. Ана шу муҳим ҳужжат асосида амалга ошириладиган ишлардан халқ хўжалигимиз катта фойда кўради.

Самарали изланишлар ернинг сунъий йўлдошлари воситасида ташқи (халқаро) ва ички алоқа тизимини вужудга келтириш учун пухта илмий-техник замин яратиб берди. Телефон, телеграф, телефакс, телекс, компьютер ва шу каби яна қатор алоқа воситаларини ўз ичига оладиган мазкур тизимнинг келгусидаги истиқболи янада порлоқ. Бу билан демоқчиманки, келажакда турли минтақалар ва талайгина йирик корхоналар билан амалга ошириладиган алоқаларимиз ўта аниқ ҳамда мақсадга мувофиқ тарзда қўйилади.

Космик тадқиқотлар соҳасидаги таркиб топтириш жараёни бўйича 1994 йилда бир неча йирик йўналишда иш олиб борилади. Жаҳон андозаларига жавоб берадиган миллий космик телекоммуникациялар тизимини яратиш асосий вазифамиздан бири бўлади. Сунъий йўлдошлар алоқаси тизимини босқичма-босқич шакллантиришнинг биринчи босқичи дастлаб Ўзбекистон ҳудудини ўз ичига олади. Бу жараён навбати билан Марказий Осиё, Россия минтақалари бўйича амалга ошади.

Турли мамлакатлар билан ўзаро манфаатдорликка асосланган ҳамкорлик янада кенгаяди. Шу тариқа техникавий ёрдам кўрсатиш кенг йўлга қўйилади.

Фазовий кузатишлар, об-ҳаво, экология, геология, картография, қишлоқ хўжалиги манфаатлари бўйича тадқиқотларга доир ахборотлар тўплаш усулларини ишлаб чиқиш ва ўзлаштириш йўлидаги изланишларга ҳам асосий эътибор берилади. Ўзбекистон халқ хўжалиги манфаатларини ривожлантириш об-ҳаво маълумотларини, сув ресурслари ҳажми, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш миқдорини ўта аниқликда ҳисоб-китоб қилишни, ўрганишни, экологик ҳолатларини назорат қилишни ва ҳоказоларни тақозо этади. Бу ва шунга ўхшаш бошқа масалалар кенг миқёсли бўлиб, муҳим аҳамиятга эга. Шу сабабли бу муаммоларни ҳал этишдан Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатлари ва бошқа хорижий давлатлар ҳам манфаатдордир.

— Бундай халқаро аҳамиятга молик ишлар космик технология ютуқларини Ўзбекистон халқ хўжалигига тадбиқ қилиш, унинг имкониятларини ривожлантиришни ҳам тақозо этса керак?

— Бу масалага космик тадқиқотлар соҳасидаги давлат сиёсатида жиддий аҳамият берилаётгани бежиз эмас. Бу жараёнда халқ хўжалигининг бирламчи даражадаги муаммоларини ҳал қилиш мақсадида ихтисослашган космик соҳани яратишга киришдик. Бизнинг Ўзбекистонимиз космик фаолият соҳасида кўпгина илмий-техникавий имкониятларга эга ва қатор йўналишлар бўйича етакчи давлатлар қаторида туради. Зеро, республикамиз илмий кучларининг илмий ва амалий тадқиқотлари натижалари космик дастурларда кенг фойдаланилмоқда. Эндиликда маҳсулотларни қайта ишлаш соҳалари, алоқа, ёнилғи-энергетик мажмуалар, соғлиқни сақлаш, экология учун хизмат қиладиган техник ускуналар ва технологиялар ишлаб чиқаришга киришилди.

Юқорида айтиб ўтилган изланишлар доирасида агентлик томонидан муайян мукаммал дастур ишлаб чиқилди. Бу ҳужжатда республикамиз халқ хўжалиги ривожланиши талаблари тўла ҳисобга олинди.

Суҳбатдош Воҳид **АЛИЕВ.**

* *Иқтидорларни излаймиз*

«АКАДЕМИЯ—МАКТАБ»

Мана, беш йилдирки, Тошкентдаги 166-ўрта мактаб республика миқёсидаги йирик тажриба даргоҳига айланган. Билим даргоҳида жамоа ижодий фаолияти таъсирида истеъдодли шахсни вояга етказиш бўйича кузатишлар олиб борилмоқда. Мактабдаги барча ўқув-тарбиявий жараёнлар — ўқув машғулотлари ҳам, синфдан ташқарида олиб бориладиган ишларни ташкил этишга ўқувчилар билан бирга педагоглар, ота-оналар ҳамда бу ҳамкор жамоага оталиқ қилаётган ташкилот вакиллари яқин ҳамкорликда бош қўшмоқдалар. Шу сабабли таълимда қарор топаётган бу янгича муносабат рамзий маънода «Академия — клуб — тажриба — намуна майдончаси» тизимида амалга оширилмоқда.

Бундай номланишда унинг таркиби аниқ кўриниб турибди. «Академия» сўзини қўллашдан мақсад барча ўқув муаммоларини уйғун равишда кўриб чиқишдан иборат бўлса, мактабда фаолият кўрсатаётган жами ижодий кучлар мажмуи «клуб» атамаси атрофидаги ишларни тақозо этади. «Тажриба-намуна майдончаси» ибораси орқали ижодий мушоҳада ва тажриба ишига дадил киришиш тушунилади.

Мактаб том маънода ўзига хос мўъжаз «академия»га айланиб бормоқда. Бу ерда илмий муассаса сифатида «президент», «вице-президент» фаолият кўрсатмоқда. Унинг «кафедра»лари ҳам мавжуд. Педагоглар, тажриба-намуна бирлашмалари, ижодий устахоналар ҳам шу тизим таркибига киради.

Билим даргоҳидаги педагоглар, ўқувчилар ва ота-оналарнинг ҳамкорликдаги фаолияти ўқув жараёнининг асосий шарти бўлиб ҳисобланади. Ана шу жараёнга педагог-психолог, педагог-методист ҳам жалб этилади. Бу маърифий кучлар ўзига хос кичик бирлашмани — лабораторияни ташкил қилади. Бу ерда биргаликдаги ижодий жараён амалга оширилади.

Таълим ишини шу тартибда уюштириш билимларни ҳар томонлама чуқур ва мустаҳкам ўзлаштириш имконини беради. Мактаб ўқувчиларнинг фанлардан ўтказилган олимпиадаларда муваффақият қозонишлари бу жараён яхши самара берганлигини кўрсатиб турибди.

Ёш илмий ва ижодий кучлар билан ишлашнинг «Академия — клуб — тажриба — намуна майдончаси» кўриниши мактаб таълими негизида кўплаб иқтидорли болаларни етказиш учун кенг имконият яратиб бераётгани муҳимдир.

Акмал ҒАНИЕВ.

МЕҲНАТГА—ЮКСАК БАҲО

ЎТГАН йили пойтахтнинг кўпгина саноат корхоналари, қурилиш ташкилотлари баъзи мураккабликларга қарамай яхши ишлашди. Бунда ишлаб чиқариш илғорларининг ҳиссаси катта бўлди, албатта. Улардан бир гуруҳига самарали меҳнатлари учун давлатимизнинг фахрий ёрлиқлари ва юксак унвонлари берилди. Бугун улардан айримларига сўз берямиз.

Акбар ҲОШИМОВ,
«Қурилишмеханизация» трестига қарашли 3-механизация бошқармаси кранчиси, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган қурувчи.

— Ўзим Чуқурсойда тураман. 7 та фарзандим бор. Қурилишда 27 йилдан бери ишлаб келаман. Айни пайтда қарилик нафақасидаман. Шунга қарамай бинокорлик иш фаолиятимни давом эттирмоқдаман.

Мустақил Республикамизда яшаётган фуқаролар, хусусан менинг ҳаётимда ўтган йили эсда қоладиган кўп воқеаларга бой бўлди. Мустақиллигимизнинг икки йиллиги, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг бир йиллигини нишонладик.

Ўтган йили келажакда мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришда ҳисса қўшадиган муҳим қурилиш иншоотларида шахсан қатнашганимдан фахрланаман. Масалан, Тошкентдаги янги қоғоз ишлаб чиқариш корхонасини олайлик. Бу корхона қурилиши келажакда Ўзбекистонда қоғоз ишлаб чиқариш мустақиллигини таъминлашга хизмат қилиши аниқ. Чиғатойдаги янги чинни заводи қурилиши ҳам шулар сирасига киради.

Менинг тақдиримда ўтган йили яна бир муҳим воқеа юз берди. У ҳам давлатимиз менинг қурилишдаги камтарона хизматларимни муносиб тақдирлаб, «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган қурувчи» деган юксак унвон берди.

Абдурашид АБДУКАРИМОВ,
«Тошкент тўқимачилик комбинати» ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмаси йигирувчиси, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган саноат ходими.

— Ўзбекистон мустақилликка эришгандан кейин комбинатимизда жуда катта ўзгаришлар бўлди. Чунки илгарилари бизнинг режаларимизни Москвадан тасдиқлашарди. Бундан ташқари йигирув ва бошқа дастгоҳ ҳамда ускуналар жуда эскириб кетганди. Шу ва бошқа сабабларга кўра бирлашмамиз зиёнига ишлайдиган корхоналар сирасига кирарди.

Ўзимиз хўжалик ҳисобини юритишга киришгандан кейин эса комбинатда катта ўзгаришлар юз берди. Бирлашма шу икки-уч йил ичида асосий ишлаб чиқариш дастгоҳ ва ускуналарини бир қисмини янгисига алмаштиришга улгурди. Натижада чет элдан олиб келинган самарали дастгоҳлар ишчиларга жуда қўл келди. Корхона фойда ҳисобига ишлай бошлади. Ишчиларнинг маоши ҳам бошқа корхоналардагига нисбатан ошиб кетди. Бу эса ўз навбатида бирлашмада ишчилар қўнимсизлигига барҳам берди.

Ўтган йили бирлашманинг 60 йиллик тўйининг нишонланиши мен ва бошқа ишчи ва хизматчиларнинг ҳаётида муҳим воқеа бўлди. Чунки биз бу санани корхонанинг ривожланган бир даврида нишонладик. Давлатимиз ҳам бу тўй нишонланаётган пайтда бирлашма ишчи ва хизматчиларини моддий ва маънавий қўллаб-қувватлади. Мисол учун шахсан мен корхонада кўп йиллардан бери ишлаб келаётганим учун «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган саноат ходими» унвонига сазовор бўлдим.

* *Ишбилармонлик—бозор талаби*

ҚУВВАТНИ ПАСАЙТИРМАГАН ҲОЛДА

ЎЗБЕКИСТОН тўқимачилик машинасозлиги ишлаб чиқариш бирлашмаси Мустақил Ҳамдўстлик давлатларида ягона ҳисобланади. Ҳозирги кунда ҳам бу мамлакатлар тўқимачилик машиналарини ана шу корхонадан олишади. Тўғри, бугунги кунда Россия ҳудудида ҳам тўқимачилик саноати учун дастгоҳ ва ускуналар ишлаб чиқариш ўзлаштириляпти. Бироқ уларда ҳали сифатли машиналар ишлаб чиқариш учун етарли тажриба йўқ.

Бирлашма хом ашё етишмаслиги, ўзаро ҳисоб-китоблардаги чалкашликларга қарамасдан бир маромда ишлашга муваффақ бўлмоқда. Масалан, ишчи ва хизматчилар бир кун ҳам ишсиз қолганлари йўқ. Улар истеъмолчилар талабини ҳисобга олиб тўқимачилик дастгоҳ ва ускуналари учун эҳтиёт қисмларни ишлаб чиқаришни кўпайтиришди. Нимага деганда тўқимачилик комбинатлари янги машина сотиб олиш ўрнига эҳтиёт қисмларни ишлатишни афзал кўрмоқдалар. Шунинг учун шу йилнинг ўн бир ойи ичида корхонада 1 миллиард 187 миллион сўмликдан зиёд эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқарилди.

Бирлашмада халқ истеъмол буюмларини ишлаб чиқариш ҳам йилдан йилга кўпайтирилмоқда. Электр ва механик усулда ишлайдиган гўшт майдалагич, 1 литрдан 250 литргача сув сиғадиган қозон, гантел, гир, нон пиширгич қолипи ва бошқалар шулар жумласидандир. Шуни ҳам таъкидлаб ўтиш керакки, ишчи ва хизматчилар яқинда оилага жуда зарур бўлган электр дазмолини ишлаб чиқаришни йўлга қўйишди. Умуман олганда шу 11 ой ичида корхонада 2 миллиард 634 миллион сўмлик халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришга эришилди.

Корхона ўз ишлаб чиқариш қувватини пасайтирмаслик учун, мамлакатимиз саноатига керак бўлган маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ҳам йўлга қўйишмоқда. Масалан, корхонанинг нон заводлари учун хамир қорадиган машина ишлаб чиқариши айни муддао бўлди. Чунки бу корхоналар илгарилари ана шу ускунани четдан олиб келарди. Ҳозирча ана шундай 150 та машинага буюртма бор. Корхона шу йил охиригача буларнинг 50 тасини ишлаб чиқаришни мўлжаллаб турибди. Шунингдек, бу машиналарга бошқа республикалардан ҳам буюртмалар тушаяпти.

Ғани ЕСЕНОВ.

* *Янги рукн: «Оила»*

Маълумки, 1994 йил ЮНЕСКО томонидан оила йили деб эълон қилинди. Бу бежиз эмас, албатта. Жамиятимиз негизи оиладан бошланар экан, уни шакллантириб бориш давримизнинг талабидир. Буни эътиборга олиб, Янги йилдан газетамизда «Оила» янги рукнини ташкил этишга қарор қилдик. Мазкур рукн остида ёритилган мақолалар оила қадриятлари, хусусан ота-она ва фарзандлар ўртасидаги муносабатлар, шунингдек, бошқа кўплаб масалаларга бағишланади.

ҲАММАСИ АҲИЛЛИККА БОҒЛИҚ

Тошкент техника университетининг катта ўқитувчиси Зулфия ая Умарова билан танишувимизга кичик бир воқеа сабабчи бўлди. Республика «Маҳалла» хайрия жамғармасидаги масъул ходимлардан бири муҳарририятимизга қўнғироқ қилиб, бир аёл жамғармага 15 минг сўм хайрия қилганини айтди. «Гап пулнинг миқдорида эмас, балки эътиборда—овоз эшитилди гўшакдан.— Мана шундай онахонларимиз бор экан, ўртамиздан ҳамиша меҳр-оқибат кўтарилмайди». Биз Зулфия аяни муҳарриятимизга таклиф этдик. Суҳбат чоғида у кишининг умр йўлдоши бевақт вафот этгани, тўрт фарзандини бир ўзи отаси йўқлигини билдирмай тарбиялагани тўғрисида гапириб берди. Сўзларини тинглаб туриб, бошидан қанча кўп қийинчиликлар ўтганини фаҳмлаб олиш қийин эмас эди. Аянинг фарзанд тарбиясидаги тажрибалари, ўзига хос эканлиги туфайли уни эътиборингизга ҳавола этишга қарор қилдик.

— Ҳаётдан тўғри йўл топишимда ота-онамнинг кўрсатган таъсири жуда катта бўлди. Онам бешикни тебратаётиб, кўзларини уйқу илса ҳам кундалигимни текшириш, «Алифбе»ни ўқитиб кўришдан асло эринмас эдилар. Яна бир томони, улар қилинадиган юмушларини қай пайтда маслаҳатлашиб, олишганини билмай қолар эдик. Бизнинг олдимизда доимо бир-бирларига мулойимлик билан муомала қилишарди. Дадамнинг жаҳли чиққан пайтда «сиз»лаб мурожаат қилиши ҳеч ёдимдан чиқмайди.

Ўзим турмуш қурганимдан сўнг оиладаги бундай тотувликка эришиш, бу каби турмушни бошқариш жуда мураккаб эканлигини фаҳмладим. Ота-онамнинг бир насиҳати ёдимда: «Ҳамиша тўғри йўлдан адашма, иложи борича, бировдан қарз олмасдан яшашга ўрган». Тўрт бола билан ёлғиз қолганимдан сўнг уларнинг ана шу нақлига амал қилишга ҳаракат қилдим. Шу кезлари оддий аспирант эдим. Бунинг устига илмий иш қилиш керак. Мен билан бирга ишлаётган баъзи муаллимлар топган пули рўзғорга сира етмаётгани тўғрисида нолишарди. Мен эса имкониятлардан тўғри фойдаланишга ҳаракат қилдим. Бунинг учун оиламиздаги сарф-харажатларни олдиндан режалаштирдим. Одатда, озиқ-овқатларнинг хомини олиб, уйда пиширардик. Кичик қизим Зебуннисо дастурхон ёзиб, лаззатли овқат пиширишни ўрганди. Ҳафтада бир марта болалар билан бориб, бозордан мева-чевалар келтирардик.

Бошқа хонадонлардан фарқли ўлароқ, бизда кир ювиш, пол ювиш, оғир меҳнат ўғиллар зиммасида эди. Хонадонимизда телефон бор. Ишдан бўш қолдим дегунча уйга қўнғироқ қилиб, фарзандларим нима иш билан машғул бўлишаётганини текшириб турардим. Бу эса уларнинг доимо тўғри йўлдан юриши, яхши хулқли болалар билан дўст тутинишига кўмак берди.

Уйга кираверишга ўн икки варақли дафтар ва қалам илиб қўярдим. Болалар қаерга, ким билан кетишаётганини ёзиб қўйишарди. Ҳатто қачон қайтиб келишлари ҳам кўрсатиларди. Мабодо, айтилган вақтга етиб келишмаса тонг отгунча ухламай пойлаб чиқишимни яхши билишарди.

Тўққиз опа-сингилнинг барчаси оқибатли эди. Агар фарзандларимдан бирортаси бирон соат келмай қолса, опамникига борардим. У киши елиб-югуриб, қидириб кетардилар. Кейин тоғасига қўнғироқ қилардим. Баъзан укаларим болаларга кийим-кечак олиб беришарди. Айниқса Ботирхон укам катта ёрдам берган. У кўпинча мен йўғимда уйга турли хил озиқ-овқатлар ташлаб кетарди.

Онанинг ёлғиз яшаши қийин. Лекин бундан ўкинмай, доимо тўғри йўлни танлашга одатланиши керак. Тажрибамдан шунга имон келтирдимки, яхши оиладан албатта яхши фарзандлар етишиб чиқади. Айни пайтда Алишер ва Улуғбеклар олий маълумотли. Қизим Охунбобоев номидаги тиббиёт билим юртида таҳсил оляпти. Зиёвуддин эса «Малика» бирлашмасида ишчи. Ўғил-қизларимнинг шу даражага етишишида биргина менинг эмас, балки қариндош-уруғлар, ёру биродарлар ва маҳалла-кўйнинг ҳам кўп меҳнати сингган.

Саъдулла ШОДИЕВ.

— Сизларни кўрсам ўзим ҳам яшариб кетгандек бўламан азиз набираларим.

Равиль Альбеков сурати.

* *Дил тубидан*

НИЯТЛАР ИЖОБАТ БЎЛСИН

1993 йил республикамиз халқи учун унутилмас воқеаларга бой бўлди. Агар бугунги кунда ҳар бир ҳамюртимизнинг чеҳрасига назар ташласангиз, уларда мамнунлик ва ифтихор туйғуси уфуриб турганлигини ҳис қиласиз. Шу боисдан ҳам Ўзбекистон фуқаросиман деган ҳар бир киши бугун кечагидан, эртага бугунгидан ҳам яхшироқ ишлашга ҳаракат қилиб, янги 1994 йилни улкан меҳнат зафарлари билан кутиб олишга ҳамда қутлуғ йилда ўз эзгу ниятларини рўёбга чиқаришга интилмоқда. Қуйида турли ёшдаги ва турли касбдаги ҳамшаҳарларимизнинг Янги йил арафасидаги дил сўзларини эътиборингизга ҳавола қиламиз.

Собир ИМОМАЛИЕВ, ижарадаги 2-кўнчилик корхонаси пардозлаш цехининг бригада бошлиғи:

— Ўтаётган 1993 йил биз учун шуниси билан қувончлики, аҳил жамоамиз аҳлига вафо қилган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Конституцияси куни арафасида йиллик режани уддалаб, эндиликда 1994 йил ҳисобига маҳсулот ишлаб чиқармоқда. Яна шуни ҳам таъкидлашни истардимки, биз оддий фуқаролар фаровонлиги тўғрисида тинмай ғамхўрлик кўрсатаётган Президентимиздан беҳад мамнунмиз. Зеро, топиш-тутишимиз яхши, бола-чақамизнинг эгни бут, қорни тўқ. Ҳеч кимдан камчилигимиз йўқ. Бинобарин, жамоамизнинг ҳар бир аъзоси бугунги кунда қобилиятига ва бригада муваффақиятига қўшаётган ҳиссасига қараб ойига ўрта ҳисобда 150 — 160 минг сўм маош олмоқда. Боз устига тушлигимиз текин. Корхонамизда ишчиларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказишлари учун барча шарт-шароитлар муҳайё қилинган. Шуни унутмаслик керакки, қаерда ишчилар мунтазам равишда ҳам моддий, ҳам маънавий рағбатлантирилиб борилса, ўша ерда доимо юқори унумдорликка эришилади. Буни яхши тушунган заводимиз раҳбарияти иложи борича ишчи-хизматчиларга қулайликлар яратишга ҳаракат қилмоқда. Ўз навбатида бизлар ҳам кунлик ва ойлик режаларимизни ошириб бажариб, раҳбарларимизнинг ишончини оқлаб келяпмиз. Ниятимиз — Янги 1994 йилда ҳам илғорликни қўлдан бермай, харидорларга манзур бўладиган сифатли ва арзон маҳсулот ишлаб чиқариш.

Ҳамид ЙЎЛДОШЕВ, Тошкент техника университетининг 1-курс талабаси:

— Шуни мамнуният билан айтмоқчиманки, эски 1993 йилда ният қилиб юрган орзу-умидларим рўёбга чиқди. Бу йил ўрта мактабни тугатиб, барча синовлардан муваффақиятли ўтган ҳолда олий ўқув юрти талабаси бўлдим. Талабаларнинг илм олиш ва яшаш шароитларига алоҳида эътибор бераётган давлатимиз раҳбарларига минг бор раҳматлар айтгинг келади. Олаётган стипендиямиз ҳам кам эмас. Кундалик рўзғоримизга бемалол етади. Бунинг устига талабалар ошхонасидаги овқатларнинг нархи ҳақиқий қийматидан икки баробар арзон. Буларнинг ҳаммаси мустақил Ўзбекистонимизнинг келажаги бўлмиш ёшларга кейинги пайтда айниқса Президентимиз тоганлигидан далолат беради. Мен ҳам кўпчилик тенгқур талабалар сингари хорижий давлатлардан бирида таҳсил олиб, жонажон юртимга ҳар томонлама етук, баркамол инсон бўлиб қайтишни жуда-жуда орзу қиламан. Кириб келаётган Янги 1994 йилда шу ниятларим ижобат бўлса, ажабмас.

Аҳмаджон ИСРОИЛОВ, Юнусобод туман газлаштириш идорасининг муҳандиси:

— Шукрлар бўлсинки, мустақилликни қўлга киритиб, эмин-эркин нафас ола бошлаганимиздан кейин ота-боболаримиздан мерос бўлиб келаётган урф-одатларимиз, расм-русумларимиз ва маънавий қадриятларимиз, одамлар орасида йўқолиб бораётган меҳр-оқибат қайта тикланяпти. Биргина шунинг ўзи 1993 йил менинг ҳаётимда катта из қолдирди десам муболаға бўлмайди. Бундан ташқари, Тошкентнинг Эски шаҳар қисмидаги маҳаллаларни ободонлаштириш ва қайта таъмирлаш ишига республикамиз раҳбарияти томонидан катта эътибор берилаётганлиги ҳам кишини қувонтиради. Мен Чиғатой даҳасида истиқомат қиламан. Илгари қиш-қировли кунларда ўтин ва кўмирларни тополмай жуда қийналардик. Бу йилдан бошлаб барча хонадонлар «зангори олов»дан фойдаланмоқдалар. Бу айниқса уй бекаларини катта ташвишдан халос қилди. Агар Янги 1994 йилда миллий валютамиз муомалага чиқарилса, халқимиз яна илгаригидек фаровон ҳаёт кечиришига ишончим комил. Эл-юрт осойишталиги ва равнақи йўлида бутун куч-ғайратини сарфлаётган Президентимизнинг олиб бораётган ички ва ташқи сиёсатини тўла қўллаб-қувватлаган ҳолда 1994 йилда ҳар ким ўз мақсадига етишини тилайман.

Исмоил ЗОИРОВ
ёзиб олди.

Тошкент ёғ-мой комбинати республикамиз аҳолисига зарур озиқ-овқат маҳсулотларини баҳоли қудрат етказиб бермоқда. Кейинги йилларда корхонанинг чет эл фирмалари билан ҳамкорлиги яхши натижалар бермоқда. Натижада кўпгина ишга яроқсиз бўлиб қолган ускуналар ўрнига замонавий анжомлар қўйилди. Иш суръати анча кўтарилди. Яқинда Малайзиядан 3 минг тонна пальма ёғи келтирилди. Тез орада бу ёғдан тайёрланган хилма-хил маҳсулотлар дастурхонимизни безаса ажаб эмас.

СУРАТДА: ишчи Маҳбуба Соҳибова.

Р. Нуриддинов сурати.

* *Йиллар қатидаги сирлар*

КУЛРАНГ ҚАРОҚЧИЛАР

ТУРМУШ инсоният олдига турли хил муаммоларни кўндаланг қилиб ташлайверар экан!

Гинза (Германия) шаҳрининг Токио мавзесида ҳашаматли дўконлар, ресторанлар сероб. Бу ернинг бойлиги шундоққина витриналардан кўриниб туради. Гинзанинг ичкарисида ниҳоятда катта балиқ бозори жойлашган. Бу ерда денгиз карамидан тортиб чиғаноқлargacha, акула сузгичларидан тортиб кит ёғигача сотилади. Сероблик ўз йўлигаку, лекин одамларни, хусусан чет элликларни бозорда ўрмалаб юрган бақалоқ каламушлар жуда чўчитади. Шаҳар маъмурлари 7400 қопқон сотиб олишди. Лекин бу билан уч миллиондан ошиқ сурбет кемирувчиси бор армияни тор-мор қилиш жуда мушкул.

Бу фақат японлар бошига тушган мусибат эмас. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг хабарига кўра Бразилиянинг Сан-Пауло шаҳрида аниқ бўлмаган тахминий ҳисоб-китобларга қараганда 36 миллион каламуш изғиб юрибди. Минглаб одамлар ой сайин касалхонага тушмоқда. Стокгольм шаҳрида эса бир қишини амаллаб ўтказган кемирувчилар жадал кўпайишга бошлади. Ҳозир уларнинг сони 40 фоизга ошган.

Энди Берлин шаҳри ҳам бонг урмоқда. «Кўплаб эски уйлар, дўконлар бузилмоқда, буларнинг орасида каламушлар учун емиш жуда кўп», — оғир аҳволни шарҳлаб дейди шаҳар бошқармаси шифокори Г. Клагес. Бундай манзаралар бошқа немис шаҳарларида ҳам бор. «Эр-хотин» кемирувчилар бир йилда 800 та «меросхўр» дунёга келтиришини ҳисобга олсак инсоният олдида қандай хавф турганини билиб олиш қийин эмас.

Ҳар томондан кулранг қароқчиларнинг ёвузлиги ҳақида хабарлар келиб турибди. Гамбургдаги ҳайвонот боғида ҳатто каламушлар филларга ҳам ёпишаётгани ҳақида хабарлар олинди. Улар филларнинг улкан панжаларини тешиб ташладилар. Еб тўймас кемирувчилар офат бўлишлари билан бир қаторда яхши сузадилар, шўнғийдилар, темирдан ясалган қувурлардан ҳеч қийналмай тепага кўтариладилар. Улар ҳатто пластмасса, темир-терсак, арматура қўшилган бетонларни ҳам кемириб ташлайдилар. Ядро синовларидан омон қолган жониворларни текширган америкалик биолог В. Жексоннинг таъкидлашича уларга ҳатто радиоактив нурлар ҳам таъсир этмайди.

Ўзи бу шум каламушлар Ғарбга қаердан келиб қолган? Аслида Ватани Хитой ва Мўғулистон бўлган каламушлар бундан минг йиллар аввал Ғарб сари отланишганди. Шундан бери одамлар улардан озмунча жафо чекмадилар.

Хўш, уларга қарши курашилмаяптими? Курашиляпти. Лекин уларнинг жони шунчалар қаттиққи асти қўяверасиз. Ҳатто энг ўткир заҳарли кимёвий воситалар ҳам ўз таъсирини бир марта ўтказади. Каламушлар орасида ўз фидойилари ҳам бўлар экан. Кимёвий дориларни еганлари ўша заҳоти ўлади, лекин бу билан қолганларини огоҳлантиради. Албатта қолган каламушлар бу ўлимнинг сабабини англаб етмайдилар. Лекин улар инстинктив равишда табиатда жуда кўплаб ўсиб ётадиган бир турдаги ўсимликларни ея бошлайдилар. Уларда «К» витамини борлиги маълум. Бу витамин каламушларда ўзига хос қалқон вазифасини ўтайди. Бунинг устига каламушларнинг икки-учинчи авлодидан бошлаб заҳарга қарши туғма иммунитет пайдо бўлади. Қарабсизки бобокалонларига ўхшаб бекорга ҳалок бўлишмайди.

Каламушлар тиф, вабо, ўлат, қутуриш каби бедаво касалликларни келтириб чиқаради. Юксалаётган давлатлардаги ҳосилнинг учдан бир қисмини яксон қилади. Инсон эса уларга қарши ҳозиргача ҳеч нима қилолмаяпти.

Агар бундан икки-уч йил олдин Москва шаҳридаги канализацияларда улкан каламушлар ҳақидаги шов-шувни бир эсласак, каламушлар хавфи бекорга эмас эканлигини англаш қийин эмас.

Тоҳир ШОКИРОВ
тайёрлади.

* *Ажойиботлар қомуси*

ДАРЁЛАР СИРИ

ҚИРҒИЗИСТОН тоғ тизмаларидан Қоработа дарёси бошланади. У ўз сувлари билан буғдойзорлар, лавлагизорлар, боғ-роғларга ҳаёт бағишлаб келади. Лекин унинг сувлари водийга етиб келгунча тўртдан уч қисми йўқолади. Бу ғалати ҳодисани текширган олимлар дарё ўзанини, ён-верини кавлаб кўришди. Натижа ҳаммани ҳайратга солди: Қоработа икки қаватли экан! Унинг остида яна бир дарё оқар экан.

1981 йилда Волганинг Мари республикасидан оқиб ўтадиган қисмида бу машҳур дарё билан параллел, яъни шундоққина тагида яна бир катта дарё оқаётгани аниқланди. Ер ости дарёси баъзи жойларда Волгадан улканлик ҳам қилар экан.

Баъзан дарё ёки сой ўз йўлининг ярмини ер устида, ярмини ер остида босиб ўтади. Пермь вилоятининг Кин шаҳарчасининг ёнида Чусовая дарёси ирмоқлари ғаройиб ўйин кўрсатади: улар дам ер остига шўнғиб кетади, дам яна ер юзига чиқади.

Кумуш дарёси ҳам ўз йўлининг олти километрини ер остида босиб ўтади. Фақат қоя остидан чиққанидан кейингина одатий дарёга айланиб оқади.

Уралда катта-кичик ўн бешта дарё бор. Улар ҳам дам ер юзида, дам ер остида йўл босади, ирмоғи эса ўзининг ўн километрлик йўлининг саккиз километрини ер остида босиб ўтади. Худди шундай қисмат Сим дарёсининг ҳам пешонасида бор. Қояга келиб урилиб, у гўё йўқ бўлиб кетади. Олис-олисдан, буталар орасидан ўйноқлаб чиқади. Сим дарёсидан бир ярим километр наридан ўтган Берди дарёчаси ҳам бор. Қояликлардан бошланган бу дарёчанинг суви гувиллаб кўпайиб кетади, дам камаяди. Бу ҳол ҳар беш-ўн минутда такрорланиб туради.

Югославияда бир дарё бор. У дастлаб ўз сувларини торгина дарадан олиб ўтади. Кейин улкан ғорларда йўқолиб кетади. Узундан узоқ йўл босиб, бир улкан ёриққа тушиб йўқолиб кетади. Қаёққа кетар экан-а шунча сув? Буни аниқлашга уринган олимлар сувга бўёқ қўшиб юборишди. Ушбу бўёқни Триест шаҳри теварагидаги сув манбаларида, ҳатто шаҳар сув қувурларида ҳам учратишди. Ана мўъжиза!

Табиатнинг ҳар қилиқлари борки, кўриб ҳайратга тушасиз. Бир гал куни кеча 120 йиллигини нишонлаган Тўрткўл шаҳри аҳолисини кемаларнинг тўхтовсиз қичқириқлари уйғотиб юборди. Ярим соатдан кейин Амударё соҳилига минглаб шаҳарликлар тўпланди. Дарё қутуриб шаҳарга ҳамла қиларди. Худди уни биров атайлаб ўйноқлатиб қўйгандек тўлқинлар қирғоққа келиб урилар осмонга сапчирди. Ҳар урилганда қирғоқлар ўпирилиб кетарди. Гал пристанга келди. Кейин — уйпарга.

Нима тўғри келса ўша билан: тош, ёғоч, қум, тупроқ дарё йўлини тўса бошлашди. Лекин Жайҳун бўй бермасди. 1942 йилда юз берган бу воқеадан кейин Тўрткўл вайрон бўлган эди.

Орадан ўн йил ўтди. Ўжар Амударёга ҳали ҳам одамлар хавфсираб қарашади. Ҳар йили баҳорда Жайҳун боғларни, полизларни, пахтазорларни ювиб кетади, сув тўсиқларни емириб ташлайди. Чоржўй шаҳрини эса баланд тўғонлар сақлаб қолади. Умуман Жайҳун ўз номини «оқлашга» интилади. У ҳар йили баҳорда ўз соҳилидаги шаҳарларга ҳамла қилади. Охир оқибат унинг ўзани кўп марта ўзгарди.

Жайҳун бу борада ягона дарё эмас. Хитойдаги Хуанхэ дарёси минг йил мобайнида беш марта ўз ўзанини ўзгартирди. Энг охирги марта бу 1938 йилда юз берган эди.

Оламда сирли жумбоқлар кўп. Лекин энг сирлиси инсон кўзи олдидаги сувларнинг ўз ўзанини ўзгартириши, ер остига тушиб кетиши, ҳатто қояларни айланиб ўтиши бўлса керак. Бугунга келиб ҳам дунёни босган тошқин каби бу сирли ҳодисаларнинг асрори тўла очилган эмас.

Тоҳир МАҲКАМОВ
тайёрлади.

* *Илм-фан уфқлари*

КОМПЬЮТЕРЛАР ЁРДАМГА КЕЛАДИ

ҚИШЛОҚ хўжалиги вазирлиги қошида «Ўзагроинформ» ишлаб чиқариш бирлашмаси фаолият кўрсатаётганига ўн беш йилдан ошди. У дастлаб вазирликнинг ҳисоблаш маркази сифатида ташкил этилган эди. Кейинчалик бирлашмага айлантирилиб корхона ва ташкилотлар, тармоқларнинг ҳисоблаш техникаси билан боғлиқ бўлган муаммоларни ҳал қилиш ҳамда ишлаб чиқариш назоратини яхшилаш вазифаларини ўз зиммасига олди. Бу эса бирлашманинг тараққий этиши учун асос бўлди.

Ҳозирги пайтда ҳар бир вилоятда унинг умумий тармоқ техник дастурига бўйсунувчи бўлимлари ишлаб турибди. Бирлашмада раҳбарият кенгаши бўлиб, унинг таркибига 27 киши киради. Бундан ташқари, маҳаллий муаммоларни ҳал қиладиган умумий дастур мезонига таяниб, ахборотлар ва бошқа лойиҳаларнинг ғояларини берадиган телекоммуникация иншоотлар мавжуд бўлган бешта ихтисослашган кичик корхоналар фаолият кўрсатади.

Бирлашма ҳозирги пайтда компьютерлар боғига эга бўлиб, у тараққий этадиган маҳаллий телекоммуникация ахборотлар, маълумотлар алмаштириш билан шуғулланади. Шу билан бирга электрон банк маълумотларини тузиш ва такомиллаштириш, иқтисодий, тижорат технологик, ҳуқуқий ва бошқа агросаноатга хос бўлган муҳим аҳамиятга молик ахборотларни тўплаш ишларини ҳам олиб боради. Бу борада бирлашманинг халқаро телекоммуникация ахборотлар берадиган компьютерлар марказида ўз тармоғи бўлиб, керакли ахборотлар алмашади. Тармоқ қишлоқ хўжалиги вазирлигини, шунингдек ҳукуматни ўз вақтида иқтисод ва тижорат ахборотлари билан таъминлайди. Корхона ва хўжалик ташкилотлари ўртасидаги алоқаларда воситачилик қилиб, аҳамиятли ахборотларни тўплайди. У берилган тижорат-ахборотлардан фойда келтиради. Бу эса телеграмма-почта хизматига, сафарларга кетадиган харажатларни кескин камайтиради.

Ҳозирги иқтисодий танглик шароити ҳар соҳада бўлганидек «Ўзагроинформ» ишлаб чиқариш бирлашмасига таъсир этмасдан қолмайди. Лекин, шунга қарамай унинг фаолияти давом этмоқда. Бу ҳақда бирлашманинг бош директори Б. Ўркинбоев шундай дейди:

— Тўғри, ҳозир ҳамма соҳада қийинчилик бор. Лекин ишонамизки, бизнинг соҳадаги ташкилотлар келажакда иқтисодиётнинг зарур унсурига айланиб қолади. Ҳозирданоқ амалга оширган ишлар шуни кўрсатмоқдаки ҳисоблаш техникаси воситаларидан фойдаланиш, ишончли алоқалар ва салмоқли иқтисодий натижалар бермоқда. Ҳаёт компьютеризация жараёнисиз иқтисодиётни олдинга кетмаслигини исботлайди. Шунингдек, ижрочиларнинг, яъни юксак малакали мутахассислар ўртасидаги рақобатсиз ҳам илгарилаmaйди. Буларнинг ҳаммаси бизни келажакка ишонч билан қарашга ундайди. Бундан ташқари биз халқ хўжалиги талаби ўзгаришларини ҳам диққат билан кузатиб янги ютуқларга эришишга ва ҳаётдан орқада қолмасликка ҳаракат қиламиз.

Бирлашманинг келажакдаги режалари салмоқли. Қишлоқ хўжалигининг барча бошқариш тизимларини компьютеризацияга боғлиқ бўлган алоқа воситалари билан таъминлаш, маълумотларни қайта ишлашнинг умумий механизмини яратиш бирлашманинг олдига қўйган энг муҳим режаларидандир. Шу билан бирга агромуҳитга оид, масалан, сут соғилишини ҳисобга олиб, озуқа таркибини аниқлаш, ғўза суғоришнинг энг мақбул тизимини ишлаб чиқиш каби аниқ технологик вазифаларни ҳам бажаради.

Келажакда мамлакатимиз қишлоқ хўжалиги тўла компьютер билан бошқарилади. Унда, албатта «Ўзагроинформ» ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳиссаси жуда катта бўлажагига ишонамиз.

Нозира СОДИҚОВА.

ЮТУҚ ВА МУАММОЛАР ФИКРЛАШИЛДИ

Куни кеча Собир Раҳимов туманининг 4-поликлиникасида тиббиёт ходимларининг йиғилиши бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазири ўринбосари, шаҳар Соғлиқни сақлаш бош бошқармаси бошлиғи Қ. Ризаев, «Маданият» маҳалла комитети раиси Ҳ. Қурбонов, туман хотин-қизлар комитети раиси Ш. Азимова ва бошқалар иштирок этдилар.

Йиғилиш иштирокчилари халқ соғлиғини асраш борасида қилинаётган ишлар, тиббиётдаги ютуқ ва муаммолар ҳақида фикрлашдилар. 4-поликлиника бош шифокори Ф. Юнусов ўзи раҳбарлик қилаётган ташкилотда олиб борилаётган ишлар, шаҳримизнинг энг қадимий гўшаларидан бири ҳисобланмиш Эски шаҳар аҳолисига юксак даражали тиббий хизмат кўрсатиш борасида амалга оширилаётган ишлар ҳақида сўзлаб берди.

Юлдуз МИРЗАКАРИМОВА.

ЛОТИН ЁЗУВИДАН ДАРСЛИК ВА ҚЎЛЛАНМАЛАР

Ўзбекистон халқ таълими вазирлиги республика ўқув-услубиёт маркази жамоаси лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш учун кўп ишларни бажаришга киришди.

Барча синфлар учун ўқув дастурлари, дарсликлар, алифбо ва ёзув дафтарларини тайёрлаш режалари тузиб олинди. «Янги алифбони ўрганиш» деб аталган махсус дастур устида ҳам жиддий иш олиб борилади. Бундан ташқари ўқувчиларга дидактик материаллар ҳозирланади. Ўқитувчилар рангли суратли қўлланмаларга ҳам эга бўладилар.

Биринчи синфларда асосий адабиётлардан бири сифатида фойдаланадиган қўлланмаларни босмага тайёрлаш ҳам кўзда тутилди. 1-синфлар учун «Имло ва талаффуз луғати»ни тузишга киришилгани ҳам айни муддао бўлди.

Янги алифбо асосида турли фанлардан қўлланмалар яратиш ҳам режалаштирилди. Шу ўринда математика бўйича дидактик топшириқлар тўпламини, табиатшуносликдан кузатув дафтари босмага тайёрланишини алоҳида кўрсатиб ўтиш жоиздир.

Кейинчалик бошланғич синфлар ўқувчилари ҳуснихат қўлланмасига ҳам эга бўладилар. Янги алифбо асосида «Ўқиш китоби» бошланғич синф ўқувчилари қўлига бориб етади. Шунингдек, ўзбек тили, математика дарсликлари чоп этилади.

Янги алифбода республикамиз таянч мактаблари, билим юртлари ва институтлар учун дарслик ва қўлланмалар ҳам кетма-кет нашр қилинади. Факультатив машғулотлар олиб боришга қаратилган дастур ва қўлланмалар янги алифбода кўп нусхада чиқарилади.

Саодат ОДИЛОВА.

* Сиз кутган учрашув

ТИНМАСИН СОЗ, ЯНГРАСИН ҚЎШИҚ

⊙ Қўшиқ жаранглайди.

Унинг ёқимли овози ҳаво тўлқинларини титратар, қулоқларга сарин шаббода билан етиб келар, айни чоқда юракларга нашъа, тиниқлик бахш этарди.

Мен севаман, сен севасанму...

Бу сўзларнинг ҳаётга хитоб эканлигини англаш қийин эмасди. Бу онда ҳаёт кўзларга яна ҳам гўзал, яна ҳам дилдор кўринади. Худди қўшиқ сингари қалбимизга оқиб киради у орзу-истаклари билан. Бунинг барига эса қўшиқ сабабчи.

Қўшиқ жаранглайди.

— Ҳайрулла ака, сизнинг илк ижро этган қўшиғингиз Ўзбекистон халқ ёзувчиси Пўлат Мўмин шеъри билан айтилган «Мен севаман, сен севасанму» қўшиғи экан...

— Худди шундай. Мактабда ўқиб юрганимдаёқ қайси ҳофиз янги қўшиқ ижро этса, ўшани завқ билан куйлардим. Тенгдошларим, маҳалла-кўй, гузарда «жуда боплаяпти, ҳофиз ўзимиздан чиқиб қолди» деб алқашарди. Мақтов қанот бўлади чоғи, мен жуда авжидан оливорардим.

Ўша йиллари Ўзбекистон Кинематография давлат комитетида Муҳсин Алиев раис ўринбосари бўлиб ишлардилар. Ўзлари бизга қўшни эдилар. Бир куни нима бўлдию, қўшиқларимни эшитиб қолдилар.

— Менга қара, ўғлим, — дедилар.— Сенинг анча овозинг тиниқ-а? Энди сени бир яхши одам билан таништираман. Сенга ёрдам беради. Пўлат Мўминни эшитганмисан? Қўшиқчи шоир. Яхши қўшиқ аслида яхши шеърдан бошланади.

Шу тариқа машҳур қўшиқчи шоиримиз Пўлат Мўмин билан танишдим. Бу танишув ҳаётимни буткул ўзгартириб юборди.

— Яхши овозингиз бор экан,— деди Пўлат ака, — энди келинг, мен сизга мослаб бир-икки қўшиқ ёзиб берай, сиз уни ижро этинг.

«Мен севаман, сен севасанму». «Гўзал жонон сенмасму», «Келибдию кетибди», «Жонона сендай» каби шеърларни муҳаббат билан ўқидим. Улардаги енгиллик, ўйноқи оҳанг, ҳарорат менга шундай ёқдики асти қўяверасиз, «Мен севаман»га ўзим куй басталаганман. Не бахтки, у жуда машҳур бўлиб кетди. Ўшанда 1967 йил эди. Шунинг учун менга қўшиқчилик санъати бобида сидқидилдан ёрдам қўлини чўзган Муҳсин Алиев, Пўлат Мўмин, Туйғуной Юнусхўжаевалардан жуда миннатдорман.

— Ўзи Пўлат Мўмин фақат сизга қўшиқ ёзиб берсалар керак? Албатта, ҳазил...

— Йўқ, асли ҳам шундай. Репертуаримдаги қўшиқларимнинг 80 фоизи Пўлат акамнинг шеърларидан иборат.

— Ўзи қайси санъат даргоҳида таҳсил олгансиз? Келинг, бир бошдан айтақолинг. Оилада сиздан бошқа санъаткор бормиди?

— Отам Асадулла Лутфуллаев косиб эдилар. Онам Тўлабуви санъатга ишқибоз эди. Лекин отам менинг санъаткор бўлишимни сира хоҳламасдилар. Бу табиий эди. Қайси падари бузруквор ўғлим ота касбини қилмасин дейди. Аслида ҳам шундай: ота касби ҳар қачон фарзандни қоқилтирмайди. Лекин менинг насибам санъатда экан. Кўпгина тиқилинч қилганларидан кейин отам ҳам катта акамга:

— Ҳайрулла катта ҳофиз бўлиб қолибди. Овози чиндан ширали, — деган эканлар. Оиладаги 2 ўғил, 2 қизнинг ичида қўшиқчиси бир ўзим эдим.

Ўқиш масаласида гапирсам, ўрта мактабни тугатгач, Ҳамза номли мусиқа билим юртига ҳужжатларимни топширдим, Санъатнинг илк сабоғини Сулаймон Тахалов, Раҳим Маликов, Сотволди Каримовлардан ўрганганман.

Шу ердан ҳарбий хизматга жўнадим. Мусиқа билим юртини шунинг учун 1969 йилда тамомлаганман. Сўнгра Тошкент Давлат консерваториясига ўқишга кирдим. Уни 1973 йилда тамомладим.

— «Ўшандан бери «Баҳор» рақс дастасидамисиз?

— Ҳа, ўшандан бери. Унгача ҳам бориб турардим. Аслида раҳматли Мукаррама опага мени Бахтиёр Йўлдошев, Қаҳрамон Дадаевлар тавсия қилишган. Опага қўшиқларим маъзур бўлган чоғи, Мухтор Ашрафийдан ўзлари сўраб, «Баҳор»га олиб келганлар.

— Опани жуда яхши билар экансизда?!

— Мукаррама опа билан ўтказган йилларим мен учун бир университет бўлди десам янглишмайман. Опа одамларга жуда меҳрибон эди. Одамжон эди. Энг яхши одатлари «уйдаги гапни кўчага чиқармасдилар».

Бир сафар нима бўлдию қаттиқ дашном бердилар. Мен ҳам ёшлигимга бориб бир нарса дедим шекилли. Хуллас, у кишининг ҳам, менинг ҳам кайфиятим тирриқ бўлди. Энди шу билан орамиз бузилса керак деб ўйловдим. Буни қарангки бундай бўлмади. Катта бир йиғилишда иштирок этишимга тўғри келди. Қарасам опа тўрда ўтирибдилар. Дарров мени ёнларига чақириб олдилар. Ён-веридагиларга:

— Бу хонандамиз Ҳайруллажон бўлади. Жуда хушхулқ, одобли йигит. Энди қўшиқ айтганда юракларингизни эритиб юборади, — деб мақтаб ўтирдилар.

Шундан кейин билдимки опа кек сақламас эканлар. Опага ҳурматим, эҳтиромим жуда ошиб кетди.

Мукаррама опанинг бир яхши одати шогирдларининг обрўсини, кўнглини кўтаришга интиларди. Ҳеч қачон ўзим бўлай демасди. Аниқ эсимда: Болгарияда халқ фольклори халқаро фестивали бўлиб ўтганди. Унинг таркибига мени опанинг ўзи олиб бориб киритиб қўйганди. Буни қарангки 1973 йилда бир нечта қўшиқларим учун фестиваль ғолиби бўлдим, биринчи даражали диплом билан тақдирландим.

— Сиз ҳақингизда гап кетганда жаҳон кезган санъаткор деб қўйишади. Чиндан ҳам жаҳоннинг ҳамма бурчагига бориб келганмисиз?

— Жуда унчалик эмасу, лекин шунга яқинроқ. Жаҳоннинг 50—60 мамлакатига бордим. Қўлимдан келганча бошқа санъаткор дўстларим қатори ўзбек санъатини тарғиб қилдим. Лекин биринчи сафарим ҳеч эсимдан чиқмайди. Ўшанда 1970 йил эди. Шукур Бурхонов ва бошқа бир нечта машҳур санъаткорлар билан Сурия ва Ливанга боргандик. Шукур ака ўшандан кейин меҳр қўйиб қолдилар.

— Жуда одобли бола экансан, — дедилар. — Энди доим йўқлаб тургин мени, ўғлим. Ота-бола бўлайлик.

Кейин ўзлари яшайдиган маҳалладан раҳматли Мукаррама опанинг уйларини олиб бергандилар.

Шукур ака мен ҳаётимда кўрган иккинчи буюк бир инсон эдилар. У киши кириб борса маҳалладаги тўйлар ҳам ўз-ўзидан файзли бўлиб кетарди. Дарров мени топтириб келиб, қўшиқ айттирардилар. Кейин оҳангига маст бўлиб, чайқалиб ўтирардилар. Буюк инсон эди Шукур ака, буюк инсон эди.

— Ҳайрулла ака, энди янги қўшиқларингиз ҳақида бизни огоҳ этсангиз...

— Янги қўшиқ яратмаган куни санъаткор назардан қолади. Мен ҳам Мушкин шеъри билан «Ҳай-ҳай», Ҳабибий шеъри билан «Ҳур Ватан», Пўлат Мўмин шеъри билан «Йиқилмасин ҳеч кимса» сингари қўшиқларни тайёрладим. Бугун-эрта қўшиқ шайдоларига ҳавола этаман. Холис баҳо бериш — уларнинг иши.

— Бугунги суҳбатимиз йил бошида бўляпти. «Оқшом»хонларга қандай тилак билдирасиз?

— Ўтаётган ҳар бир кунимиз озод юртимизнинг нурли эртасига етаклаши рост бўлсин. Ҳаётимизнинг юксалишига биз санъаткорлар қанча бўлса шунча хизмат қилишга тайёрмиз. Умримиз гўзал, бахтимиз боқий бўлсин дейман. Тинмасин соз, янграсин қўшиқ!

⊙ Қўшиқ янграяпти.

Унинг сеҳрли оҳанглари қалбларимизга ошуфталик, ҳазинлик соляпти. Бу ҳазинлик — эртанги чароғон кунларимизнинг дебочаси дегим келади. Қўшиқ янграяпти. Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон халқ артисти Ҳайрулла Лутфуллаев ижро этаётган қўшиқ янграяпти. Санъаткорнинг ўзи айтгандек «тинмасин соз, янграсин қўшиқ».

Ғолиб МИРЗО.

* Мушоира

ҚИШ ИЛҲОМЛАРИ

Куни бўйи ёғолмади,
Қуволмади ўйнаб қор.
Аразлаган қиздай осмон
Қовоғини солса ҳам.

Тундлашди-да боғу дала
Боқчаларда синди тор,
Йўл четида толлар посбон,
Тераклар саф бўлса ҳам...
Қалб қушларим сарсон ҳозир —
Излагандай саховат,
Мунглиғ-мунглиғ дарахтларга
Қўнолмайин зору зор...

Чавандоздай елиб келса,
Ўйнаб келса муҳаббат —
Қайнаб-қайнаб ёғмасмиди
Қайноқ, қайноқ, қайноқ қор.

*** * ***

Янги йилни кутгани,
Довонга чопиб чиқсам
Ўтиб кетди-да, мани
Этагим босиб беғам.

Ортидан учсам шитоб
Қанотларим қайрилди.
Тутқич бермай пилдираб
Порлади-да, айрилдим.

Йил ортидан йил тағин,
Кўриниб-да, кўксимни
Босиб ўтса, қучоғим
Титраб қолди ўксиниб.

Югурдим-да кўп яна
Йиллар кутиб осмондан...
Ўлтирибман энди мана,
Тушолмайин довондан.

*** * ***

Осмон юлдузларин сочди саҳардан
Томларга, тошларга, кўзим, завқларга...
Қувонч далаларга чопди шаҳардан
Осилиб шохларга, симлар, шавқларга.

Яланғоч боғларга яна кўрк сунбул —
Ёруғлик, улуғлик олиб баҳордан
Оқартиб йўлларим, кўксим—оқ кўнгил,
Осмон юлдузларин сочди наҳордан.

Абдулҳай НОСИР.

* Китоб жавонингизга

«СИЗГА АТАДИМ»

Бугун китоб жавонимиз Иброҳим Мусахон — Шифоийнинг «Сизга атадим» деб номланган мўъжазгина китобчаси билан бойиди. Китобчани варақлар экансиз беихтиёр, сирли-сеҳрли тилсимотларга бой, киши қалбини мафтун этгувчи, хаёлот оламига етакловчи ғазал гулшанига меҳмон бўласиз. Ғазалларда шоирнинг самимий кўнгил изҳорини илғаш қийин эмас.

Китобчада шу сингари гўзал мисраларни «Эй гўзал», «Ёр уйқуда», «Ишқ агар...», «Ҳажр боғидан бу кун...», «Ажаб мовий қароғинг» каби ғазаллар ва «Севармикин» мухаммасида учратиш мумкин.

Шеърий гулдастани ташкил этувчи ғазалларнинг кўпгина қисми шифохонада, навбатчилик кунларида ёзилган. «Беморлар оғриқдан қутулиб, дарди чекиниб, кўзлари чарчоқли уйқуга юмилганидаги сокинлик дилимга илҳом бахш этган бўлса, ажаб эмас», деб ёзади муаллиф.

Иброҳим Мусаев Наманган вилоятининг Тўрақўрғон туманида туғилиб ўсган, тиббиёт фанлари номзоди, Шифоий тахаллусини танлагани ҳам бежиз эмас, албатта. Шифоий ўз ғазалларида севги ва вафо, садоқат, меҳр-оқибат, Ватанга муҳаббат туйғуларини тараннум этади.

Маҳлиё МИРСОАТОВА.

* Турмуш чорраҳаларида

БАРИБИР ИШОНАВЕРАМАН

Тушлик пайтида уйга келсам, нотаниш бир қизнинг менинг кийимларимни кийиб олиб кир ювиб юрганини кўрдим. Аввалига ҳар хил фикрлар хаёлимга келиб укамдан жаҳл билан сўрадим.

— Ким, у? Нима қилиб юрибди уйимизда?

Укам айбдор оҳангда тез-тез тушунтира бошлади:

— Борадиган жойи йўқ экан. Бир пас ўтириб турай деганди, йўқ, дея олмадим. Бечора кўчада юравериб музлаб кетибди.

Қиз билан ўтириб гаплашдик. Исми Света бўлиб, Самарқанд шаҳридан келган экан.

— Мен болалар уйида тарбия кўрганман. Сўнгра эр-хотин мени фарзанд қилиб олишди. Аввалига ҳаммаси яхши эди... Кейинчалик улар мени ҳақоратлайдиган, уриб-сўкадиган бўлиб қолишди. Иккаласи ҳам ичади. Уйда ҳар кун уруш, ҳар кун жанжал. Мана шундан сўнг мен уйдан кетишга қарор қилдим.

— Тошкентга қандай қилиб қўрқмасдан келавердинг?

—Бу ерда таниш қизлар бор эди. Улар менга «келсанг кутиб оламиз» деб телеграмма жўнатишибди. Келсам улар уйида йўқ экан. Қўшнилари «Улар ишдан кечки пайт келади» дейишди. Совуқда кўчада нима қилишимни билмай юрсам укангизнинг балкондан қараб турганини кўрдим. Илтимос қилиб, уйингизга кирдим. Уст-бошим кир бўлиб кетганидан кийимларимни ювиб олгандим. Кечиринг мени..

Қиз бечорага раҳмим келганидан нима дейишимни ҳам билмай қолдим. Ҳар хил хаёлларга берилиб анча ўтириб қолибман чоғи бир пайт Света ёнимга келди:

— Мен кетмоқчиман.

— Қаерга борасан?

— Ўша мени чақиртирган қизларни излаб топишим керак.

— Кийимларингни ювиб қўйгансан-ку, қандай қилиб кетасан? Меникини кийиб кетақол, йўлинг тушганда ташлаб кетарсан, — деб шкафни очиб бирон нарса олиб бермоқчи бўлгандим, Света дарров қўлимга ёпишиб, уни очтирмади.

— Йўқ, йўқ, керак эмас! Бошқа кийимларим бор. Сизга катта раҳмат, мен боришим керак, — дея кийиниш учун ваннахонага кириб кетди.

Шу пайт укам ёнимга келиб ялинди:

— Қиз бечора жуда ҳам қийналган кўринади, ёрдам берсангиз-чи? Балки биронбир ишга жойлашишига кўмаклашарсиз?

Ўйлаб-ўйлаб рози бўлдим ва бу таклифни Светанинг ўзига айтган эдим, нимагадир унинг жаҳли чиқиб кетди.

— Мен ўзим ҳам тополаман ишни.

— Қаерда яшайсан?

—Яшайдиган жой ҳам топилади. Дугоналарим, танишларим бор Тошкентда, ўшаларникида яшаб тураман.

— Бўлмаса уларнинг ва Самарқанддаги ўгай ота-онангнинг манзилини ёзиб ташлаб кетарсан. Балки бирон-бир тузукроқ ёрдам берарман?

Света бироз ўйланиб турдида қоғозга нималарнидир ёзиб берди.

— Сизлардан миннатдорман. Яхши одамлар экансизлар.

Кетди. Лекин қаёққа?

Ҳеч бўлмаганда қайси томонга кетганини кўриш мақсадида балкондан қарадим. Лекин у нимагадир «дом»имиздан қайтиб чиқмади. Балки бирон-бир қўшнинникига кирдимикан? Лекин нимага? Мен уни ҳайдамаган эдим-ку! Вақтим ҳам тугаб, энди ишга кетиш учун кийинаётгандим юқориги қаватда турадиган қўшним гугурт сўраб келиб қолди.

— Ҳозир бир қиз келди бизникига, борадиган жойим йўқ, бир-икки кунга қолишга рухсат беринг, дегач уйга олиб киргандим. Менинг ошхонада юрганимдан фойдаланиб уйдаги нарсаларимни титкилаб юрганини кўриб қолдим. Энди милицияга қўнғироқ қилмоқчи бўлаётгандим, қочиб кетди. Сиз ҳам эҳтиёт бўлинг, қўшни. Келса, яна менга ўхшаб уйингизга киргизиб ўтирманг...

Унинг гапига унчалик ишонқирамай нарсаларимни кўздан кечирдим. Не кўз билан қарайки, ўша менинг ва содда укамнинг раҳмимизни келтирган «бечора» қиз бир-иккита латта-путталар ҳамда менинг тилла узугимни олиб кетибди.

Бу воқеадан хабардор бўлган ҳамкасбларим «сен ҳаммага ишонаверасан, озгина пишиқроқ бўлишинг керак» деб танбеҳ беришди.

Мен эса «пишмайман». Мени одамлар алдайверади. Мен эса уларга барибир ишонавераман. Чунки, одамлар орасида алдоқчи, ўғриларнинг кўпайиб бораётганига ҳам бизнинг бир-биримизга ишонмаслигимиз сабабчидай, назаримда. Балки Светани ҳам шу йўлга киришига одамларнинг унга бўлган ишончсизлиги сабабчи бўлгандир.

Шаҳло ЗОКИРОВА.

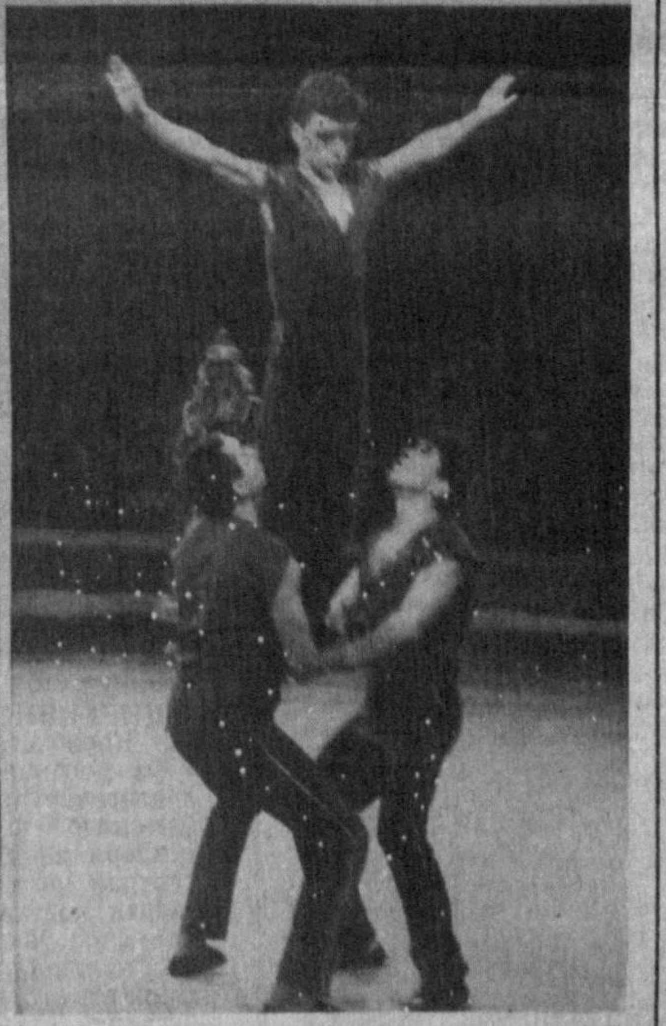

Тошкент давлат циркида болалар учун саҳналаштирилган янги йил байрам томошалари намойиш этилмоқда. У шарқона эртаклар асосида саҳналаштирилган бўлиб, ҳар доимгидек яхшилик ва ёмонлик ўртасидаги абадий кураш бор бўйи билан намоён этилади. Золим хон Шерхонбек ёрдамчилари Олимжон ва Тешабой билан биргаликда сеҳрли сурнайни қўлга киритиш ва бутун дунёга ҳоким бўлиш истаги билан ёнардилар. Лекин уларнинг бу қабиҳ ниятига Қорбобо, Қорқиз ва Сирожиддин исмли кўркам йигит ҳалал берадилар. Натижада хоннинг болаларни янги йил байрамисиз қолдириш нияти амалга ошмай қолади.

Байрам томошаларида Тошкент циркининг кўзга кўринган, таниқли артистлари иштирок этмоқдалар.

СУРАТЛАРДА: янги йил томошасидан лавҳалар.

Равиль Альбеков суратлари.

* Ҳар тўғрида

РАНГ-БАРАНГ ОДАМЛАР

САРЛАВҲАНИ ўқиб андек ажабландингиз-а? Айрим тоифадаги кишиларга кўпинча маълум бир ранг ёқади. Мана масалан, сиз қайси рангни бошқаларидан кўра афзал биласиз? Кўкними? Бу шунчаки тасодифмикин?

Саволни бекорга бераётганим йўқ. Сабаби одамнинг қайси рангни ёқтириши унинг ўзи билмаган ҳолда феъл-атворидаги ўзгаришлар, ҳис-туйғулар ва ички кечинмаларини ифодалайди.

Келинг, яхшиси буни синаб кўрамиз.

Яшил рангни жиддий, талабчан, иродаси кучли, ўз хулқини доимо назорат қила оладиган одамлар, асосан, раҳбарлар яхши кўришади.

Оч-яшил рангни ёқтирсангиз, бу сизнинг ўта нозик таъб инсонлигингиздан дарак беради. Нимадандир хурсандсиз, мақсадингиз эса ўзингизга ҳам номаълум.

Сариқ ранг — ҳазилкаш, хаёлпараст ва жиндек ёлғонни ҳам унутмаганлар ранги.

Қизил — фаол ва очиқлик белгиси. Бу одамлар қизиққон ва шу билан бирга чаққон ҳам бўлишади.

Кўк ранг эса қизил рангнинг акси, яъни оғир-босиқ, шошма-шошарликка тоби йўқ, сахий «бемалолхўжалар» рангидир.

Сиёҳ ранг кимсалар ички дунёси бой, ўйчан кимсалар. Арзимаган гапларга ҳам тез хафа бўлишади. Яқинлари кўмагига ҳар вақт муҳтожлар.

Олов рангни одатда, росмана «олов», куйди-пишди, асабий, фидойи инсонлар маъқул билишади.

Жигар ранг — сиҳатнинг заифлашиб қолганлигидан дарак беради.

Қора рангни ҳар ким ҳам ёқтиравермайди.

Кул ранг сизга ёқадими йўқми, ўйланиб қолдингиз чоғи, демак қаттиқ чарчабсиз.

Оқ ранг — барча кулфат ва ташвишларни унутиб, яхши кунларнинг бошланганидан севинадиганлар ранги деб ҳисобласак, хато бўлмайди.

Ҳаво рангни эркинликнинг барча нарсадан устун билувчи ҳамда кўнгилчан, самимий одамлар ёқтиришади.

Пушти ранг нафосат рамзидир. Шунданми уни кўп ҳолларда қизлар ёқтирадилар.

Ҳар бир ойнинг ўз ранги ва жилоси бор. Унда туғилганлар ўзларига мана бу рангларни маъқул кўришади:

1. Далв — ҳаво ранг, кўк, сиёҳ рангни;
2. Ҳут — ҳаво ранг, қизил, кўкни.
3. Ҳамал — қизил, сариқни;
4. Сава — оқ, оч яшил, пуштини;
5. Жавзо — оловранг, сариқ, сиёҳ ранг;
6. Саратон — оч яшил, сариқни;
7. Асад — қизил, қора, жигар рангни;
8. Сунбула — оқ, ҳаво ранг, яшилни;
9. Мезон — кўк, ҳаво ранг, қизилни;
10. Ақраб — қизил, олов рангни;
11. Қавс — кўк, яшил, сиёҳ рангни;
12. Жадий — кўк, сариқ, кул рангни.

Назокат УСМОНОВА тайёрлади.

* Билиб қўйган яхши

ЧОЙ ЕТИШТИРИШ ТАРИХИДАН

Хитойнинг Жанубий қисмида биринчи асрдан бошлаб чой билан савдо қилина бошланган ва бу жараён бир неча ўн йиллардан сўнг Тибетга ҳам ўтган. Тахминан учинчи асрларда чой бутаси маданийлаштира бошланди. XIII асрга келиб Хитойда йирик чой плантациялари пайдо бўлди.

XVIII—XIX асрларда хитойликлар чой ишлаб чиқаришда катта тажрибага эга эдилар ва аста-секин уларнинг тажрибаси Японияга, сўнгра Ҳиндистонга, Индонезияга ва Цейлонга ҳам ёйилди.

⊙ Ҳиндистонда чой бутасини бирламчи маданийлаштириш XVIII аср охирларига тўғри келди ва XIX асрнинг 30-йилларида инглиз-ҳинд савдо компанияларининг таъсирида Хитойдан чой кўчатлари ва уста чой мутахассисларини олиб келиниб, тез орада Мадрас ва Ассамда биринчи йирик чой плантациялари ташкил этилди. Ассамнинг унумдор тупроғи, иқлими ва табиий шароитнинг қулайлиги чой ўсимлигининг ривожланишида жуда қўл келди. Ассам чой дарахти билан Хитой чой бутасининг юқори ҳосили гибрид навининг топилиши натижасида Ҳиндистон дунёда чой етиштириш бўйича биринчи ўринга чиқиб олди.

⊙ XIX аср ўрталарига келиб чой плантациялари Африкага ва XX аср бошларида жанубий Америка қирғоқларига ҳам етиб борди. Европада биринчи бўлиб чойни голландияликлар қўллади. Ҳозирги вақтда дунё бўйича истеъмол қилинадиган чойнинг 50 фоизи европаликларга, 21 фоизи осиёликларга ва америкаликларга эса тахминан 15 фоизи тўғри келади.

⊙ Россияга чойнинг биринчи бор келтирилиши 1638 йили подшоҳнинг буйруғига кўра мўғул хони — Олтинхон ҳузурига элчилар юборилишидан бошланди. Элчилар хон ҳузурида чой билан меҳмон қилинади ва бу ажойиб ичимлик уларга ёқиб қолади.

Олтинхон Россия подшосига турли совғалар билан бирга 200 бўлак чой ҳам бериб юборади. Шундай қилиб, Россияда чой истеъмол қилиш одат тусига кира бошлайди.

XIX аср охирларига келиб Россияда Кавказбўйи, Қрим, Қора денгиз қирғоқларидаги субтропик ерларни ўзлаштириш ва улардан унумли фойдаланиш масалалари кўтарила бошланди. Чунки чойни келтиришга сарфланган миллион сўмлаб пуллар ўрнига маҳаллий чой майдонларини ташкил этиш анча фойдали ва арзон тушар эди.

Шундай қилиб, 1883 йили Россияда биринчи бор Ботуми туманидаги Чаква яқинида чой экиладиган катта майдонлар юзага келди.

⊙ Ҳозир Грузия диёрида 16 минг гектардан ортиқроқ ерга чой экилмоқда.

⊙ Дунё бўйича чой экиладиган майдонларнинг умумий ҳажми 1,5 миллион гектар бўлиб, чой маҳсулотини етказиб берадиган асосий мамлакатлар — Ҳиндистон, Шриланка, Япония ҳисобланади.

Ваҳоб ВАЛИЕВ тайёрлаган.

СЎЗ ТАГИДА СЎЗ БОР

КИОСК деганда биз одатда турли газета, журнал ва шу каби ҳар хил нашрлар сотиладиган дўконни англаймиз. Рус тилида бу сўзга «павильон» (турли ишларга мўлжаллаб қурилган, махсус жиҳозланган бино) деб изоҳ берилади. Шунингдек, у майда савдо дўкончаси маъносида тушунтирилади. Бу туркий сўз асосида «киоскер» сўзи ҳосил қилинган. Ўзбек тилида у, киоска шаклида қўлланилади.

«Киоск» туркий тиллардаги «қўшқ» сўзидан олинган. Аслида бу сўз форс-тожик тилидан кириб келган бўлиб, «баҳаво, енгил иморат, боғли кошона» маъносини англатади.

ЛОШАДЬ — АЛАША. Рус тилидаги от ва от турини ифодаловчи кўпгина сўзлар туркий тиллардан ўтган. Маълумки, русча «лошадь» сўзи аслида туркий тилдаги «алаша» ва «ат» сўзларининг бирикувидан келиб чиққан. Рус тили қоидасига кўра, урғусиз ҳолатда сўз бошида турган — «а» ҳарфи тушиб қолади.

Озарбайжон тилида алаша сўзи бўлиб, «дирдов от, қирчанғи»ни англатади. Қумиқ ва қирғизчада айни шу сўзга «паст, унча баланд бўлмаган», «чорва молларнинг майда тури» деб изоҳ берилади.

УТЮГ. Ҳаммага маълум бўлган бу асбоб бизнинг адабий тилда форсча «дазмол» сўзи билан аталади. «Утюг» сўзининг асли келиб чиқиши ҳам туркийдан.

Қадимги туркий тилда бу сўз «уту» — қиздириб текислаш маъносидаги феълдан ясалган. Ҳозирда «ўтмак, утимак» шаклидаги феълга оид сўз шевалари ичида «уютмоқ» феъли бор. Бунда калла-почани оловда қиздириб тозалаш тушунилади.

«Покистон» деган номнинг пайдо бўлганига ҳали кўп вақт ўтгани йўқ. Бунинг тарихи шундай, 1927 йилда Лондонда таълим олаётган ҳинд талабаларидан бири Ҳиндистондаги бешта вилоят номини қисқартириб, янги бир ном тўқиди.

Панжоб номидан П ҳарфини, у ерда яшайдиган афғон қабилалари номидан А ҳарфини, Кашмир номидан К ҳарфини, Синд номидан И ҳарфини, Балужистон номидан — стон қўшимчасини олиб, Покистон номини ясаган.

Кейинчалик бу номга диний тус берилиб, Ислом мамлакати, поклар юрти — Покистон деб талқин қилувчилар кўпайди. Шу туфайли ҳам «ўзак» даги а ҳарфи о лашиб кетган. Мамлакатнинг ўзида ҳам Покистон деб ёзилади.

Инглиз мустамлакачилари эса бундан фойдаланиб, ҳинду ва мусулмонлар ўртасида зиддиятни кучайтирдилар, «бўлиб ташлаю, ҳукмронлик қил» сиёсатини амалга оширдилар.

«Ҳиндистон» ва «Ҳинд» номи азалдан маълум. Ҳиндистон — русча Индия, тарихий маънода илгари Британия мустамлакасига қараган Покистон, Ҳиндистон, Бирма ва Цейлондан иборат.

Ҳиндистон — бу ҳам русча Индия, маъмурий маънода, ҳозирги Ҳиндистон — Бхарат демакдир, Шуниси ҳам маълумки, бу қадимий ва миллий ном Бхарат — тобора машҳур бўлиб бормоқда.

Акбар АЛИЕВ тайёрлаган.

ЭРГАШ КАРИМОВНИНГ БОЙЛИГИ

• ТЕЛЕФОН дастасини Роза опа кўтарди. Эргаш Каримов ниҳоятда зарурлигини айтдим.

— Биласизми, — кулди Роза опа. — Ўғлимиз фан номзоди, алоҳида яшайди. Қизимиз муаллима, уйимиздан учирма бўлгани қачонийди. Ўзларидан тиниб кетишган. Энди Эргаш акангиз билан икковимиз эркин қушмиз. Ростини айтсам, икковимиз бир-биримиз билан хат орқали гаплашамиз. Вақтида бир учрашиб қолмасак...

Ғалати аҳволда қолдим. Жим бўлиб қолганимдан буни сезди шекилли Роза опа кулиб юборди.

— Нима деб қўяй Эргаш акангизга?

— Кўришишимиз зарур эди,— дедим минғиллаб, — агар топилсалар.

— Кўрсам айтиб қўяман, агар кўрмасам хат ёзиб қолдираман. Келишдикми?

Рости Ўзбекистон халқ артисти, машҳур комик актёр Эргаш Каримов билан учрашишдан умидимни узиб қўйдим. Йўқ, хато ўйлаган эканман. Кутилмаганда телефон жиринглаб қолди...

— Мен, Эргаш акангизман...

— Эргаш ака, келинг гапни нақдидан бошлайлик. Сизга кулишни ким ўргатган?

— Кулишни ҳам, кулдиришни ҳам устозларим ўргатишган. Раҳматли Раззоқ Ҳамроевдан, Назира Алиевалардан ҳамиша миннатдорман. Микоэлянц деган ажойиб аёл домламиз бўлар эди. Улардан комик актёрлик сирларини ўрганганман.

Наби Раҳимовни беҳад иззат қиламан. Эсимда: ойна олдида туриб олиб юзларимни қўлим билан буриштирганим буриштирган эди. Сабаби у пайтларда Наби ака раҳматли Абдулла Қаҳҳорнинг «Шоҳи сўзана» комедиясида Қўзиев ролини ижро этарди. Мен ҳам Тошкент театр рассомлик институтида саҳнага қўйганимизда Қўзиевни ижро этганман. Шу Наби акага ўхшагим келаверарди. Яқинда Наби акани кўрганимда шуни айтиб бердим.

— Ўша пайтда юзим сизга ўхшасин дердим. Мана йиллар ўтиб юзим ҳам бужмайиб қолди. Йиллар ўзи ўхшатиб қўяр экан, — дедим.

Шунақа кимки кулгуга эш бўлса, ўшалардан ўрганганман.

— Телевиденнега қандай келиб қолгансиз?...

— Э, бунинг тарихи узоқ. Ҳали талабалигимдаёқ у-бу эшиттиришларда кичик-кичик роллар ижро этар эдим. Ёдингизда бўлса, «Истиқбол эгалари» деб номланган тележурнал бўлар эди. Унинг бир саҳифаси сатира-юморга бағишланарди. Ўша саҳифада жуда ҳам кўплаб роллар ижро этдим. Ишёқмаслар, дангасалар, бевафолар, қўйинг-чи, кимлар турмушимизга ғов бўлса ўшаларнинг пўстагини қоқардик.

Телетомошабинларга шу сатира-юмор саҳифаси жуда ҳам хуш келиб қолди. Таҳририятга мактублар ёғилиб кетди. Шу тариқа телевизион миниатюралар театри ташкил этилган эди.

— Барибир, сизни Ҳамза номли театрга ишга олишмоқчи бўлишган эди... Сиз бўлсангиз...

— Тарихи узоқ девдим-а? Билсангиз, ҳатто Ҳамза театрига ҳам бормаганман. Сурхондарёда вилоят драма ва комедия театри очиладиган бўлиб қолди. Маданият вазирлиги бизни ўша театрга ишга жўнатди. Роза опангиз икковимиз Термизга жўнадик. Бир ой ишлаб келасиз дейишганди. Роппа-роса бир йил қолиб кетдик.

У пайтда театрнинг янги биноси йўқ эди. Саҳна қамиш-бордон билан тўшалган эди. Совуқларда жунжикиб томоша қўярдик. Томошабинлар ҳам биздан ортиқроқ совуқ ерди. Ўша одамлар ҳали ҳам ёдимда. Фидойилар деганда ўша томошабинлар кўз олдимга келади. Сурхондарёдан қайтгач, бизни телестудиядан бўшатишмади. Шу ерда қолдиқ.

— Термизга кетгунча Роза опамга уйланиб олганмидингиз, Эргаш ака?

— Ҳа-да! Ўзи бирга бўлишимизни институтда Микоэлянц опамиз башорат қилувди. «Том Сойёрнинг бошидан кечирганлари» интермедиясида мен Томни, Розахон Беттини ижро этган эди. Ўшанда Микоэлянц опа: «Ўзи икковинглар турмуш қурсангиз бўлар экан» деганди ўшанда.

— Бир саволда, тағин кўнглингизга келмасин. Эр-хотин бир касбнинг эгаси бўлса яшаш қийин бўлади дейишади?..

— Аксинча! Бир-бирининг камчилигини тўлдиради, ҳам саҳнада, ҳам ҳаётда режиссёр, партнёрингиз доим ёнингизда бўлса ёмонми? Фақат ишда, оилада бўлиб туради қаттиқ-қурум гаплар. Қайси уйда йўқ бу? Лекин бу муҳими эмас. Муҳими бир-бирини тушунишда!

— Икки кулгуни яхши кўрадиган артист...

— Лекин айтиб қўяй: бўлар-бўлмасга кулавермаймиз.

— Миниатюралар театридаги ажойиб артистлар борлигини бугун томошабинлар эслашади...

— Ҳа-а, Ҳасан Йўлдошевнинг ҳам, Садир Зиёвутдиновнинг ҳам, Абдураҳмон Аҳмедовнинг ҳам ўз ўрни бор эди. Бугун уларнинг ўрни жуда билиняпти. Тангри раҳмат қилсин уларни!

— Кўплар телеминиатюралар театри кўрсатилмай қолаётганидан хафа...

— Ўзим ҳам шу каби фикрларни кўп эшитдим. Нега ёпилганини билмайману, лекин бир гапни айтиб қўймоқчиман: янги йилдан бошлаб телеминиатюралар театри ўз ишини бошлайди. Бу томошабинларимизга янги йил совғамиз бўлади.

— Шогирдлар, истеъдодлар бисёр...

— Кимни назарда тутаётганингизни биламан. Мўттини, э йўқ, Шерали Ҳожиевни. Унинг акаси ҳам бор, Толиб Ҳожиев. Яхши йигитлар. Лекин бизга яхши интермедиялар, бир пардали пьесалар сув ва ҳаводек зарур.

— Айниқса Саид Аҳмад домланинг «Биринчи муҳаббати»га ўхшаган... Мақомжону Ҳадичахонларга бағишланган...

— Ҳа, ўлманг. 1977 йилда ёзилган ўша интермедия. Саид Аҳмад ака бир борганимда ёзиб берган эдилар. Лекин, ростини айтаверай, Убай Бурхонга ёқмовди ўшанда. Орадан икки йил ўтиб, матбуот кунига янги номер тайёрлашимизга тўғри келиб қолди. Саид Аҳмад акага бир нарса ёзиб беринг деб борсам у киши: «Жон ука, қўлимга қалам олишга юрак йўқ, эски-тускилардан амаллай қол» дедилар. Шунда лоп этиб «Биринчи муҳаббат» эсимга тушиб қолди. Убай акага кўрсатувдим бу гал ёқди. Шу тариқа «Биринчи муҳаббат» машҳур бўлиб кетди.

— Демак, Роза опам ҳам хурсанд?

— Буни ўзидан сўранг.

— Охирги савол...

— Бола-чақа, қандай қилиб уйланганимни сўрамайсизми?

— У шахсий гап. Бир савол: телевиденида шунча йил ишладингиз. Шу ерда қолганингиздан хафа эмасмисиз?

— Одам иш жойида хафа бўлмайди. Мен шу ерда элга танилдим, сафдошларим билан бирга ижодим сайқал топди. Ўзбекистон халқ артисти бўлдим. Бахтимни топдим. Агар умрим узоқ бўлса, саҳнада роль ижро этишга кучим етса фақат шу даргоҳда ишлардим.

• Эргаш Каримов хайрлашиб шошилиб чиқиб кетди. Мен Роза опага қўнғироқ қилиб, раҳмат айтдим. Тўсатдан Эргаш аканинг «ўзидан сўранг» дегани эсимга тушиб қолди.

— Роза опа, Эргаш Каримовнинг амали бўлмаса, бойлиги бўлмаса, у билан шунча йил бирга яшаганингиздан хурсандмисиз?

— Албатта! Шунча йил, яъни 35 йил қандай қийинчилик бўлса кулиб енгдик. Эргаш акангизнинг ҳеч кимда йўқ бойлиги бор: биз 35 йил кулиб, кулдириб яшадик.

— Шошилинчда Эргаш акамдан сўрамабман: «Оқшомхонларга янги йил тилакларингиз?

— Тилагимиз, ҳамманинг қалбида, лабида табассум бўлсин. Шунда яшаш тотли, довонларни ениш осон, яшаш завқли бўлади. Бу эса ҳозирги кунда энг муҳими!

Темур УБАЙДУЛЛО.

** Элакка чиққан хотиннинг...*

«БИТТАГИНА САВОЛ»

— Алло, Барно қизиммисан, яхши юрибсанми, ўқишларинг яхшими? 2-«а» мисан, 2-«б» ми?
— 2-«б» даман. Кечирасиз, танимаяпман...
— Вой, бийронча-ей, нега танимайсан? Уйда кимлар бор?
— Ойим... чақирайми?
— Яна ким?
— Дадам, акам, опам.
— Аянг нима қилаяпти?
— Кир юваяптилар, чақирайми?
— Даданг уйдамилар?
— Ҳа, дедим-ку.
— Нима қилаяптилар?
— Гўшт кесаяптилар.
— Гўштни қаердан олибдилар?
— Магазиндан.
— Опанг нима қилаяпти?
— Овқатланяпти, чақирайми?
— Нима овқат қилдинглар?
— Чўзма лағмон...
— Аканг нима қиляпти?
— Водопроводни тузатяптилар.
— Вой, водопроводингиз бузилдими?
— Кимсиз, танимаяпман, кимни чақирай?
— Ким бўлардим, қўшни подъезддаги Сарви холангман. Соат неча бўлганини сўрамоқчийдим, ўзинг қараб берақол.

Мирвосил ОДИЛОВ.

Кулинг дўстлар, умрингиз узоқ бўлади

Юсуфжон қизиқ ШАКАРЖОНОВ

** Келинг, бир кулишайлик*

ХАНДАЛАР

Бир йигит катта омборга юк ташувчи бўлиб ишга жойлашибди. Бошлиқ ўша ерда унга тушунтираётганмиш:

— Мана бу ерда колбаса, бу ерда пишлоқ, анави жойда лаҳм қўй гўшти...

— Тушунарли, — бошлиқнинг гапини бўлибди йигит, — Ойлигим қанча?

— Ўн минг...

— Жуда кам экан! — деб кетиб қолибди у.

Унинг кетидан бир талаба жойлашмоқчи бўлибди. Яна тушунтира бошлашибди: «Бу ерда колбаса, ана пишлоқ, сал нарироқда лаҳм гўшт». Талаба индамасмиш. Ундан сўрашибди:

— Қанча маош олишинг сени қизиқтирмайдими?

Талаба ҳайрон қолиб дебди:

— Ие, ҳали маош ҳам тўлайсизми?

* * *

Бозорда:
— Сигирингизни қанчага сотасиз?
— Кўз борми ўзи, қани сигир? Бу жўжа-ку!
— Шунақами, мен бўлсам фақат нархига қарабман...

* * *

Кўчадаги яхшигина кайфи бор йигит плейерда ашула тинглаб такси тўхтатибди:
— Бўшмисиз, акаси?
— Бўш...
— Чиқ машинадан, рақс тушамиз.

* * *

Боғчадаги болалар суҳбати:
— Менинг дадам роса қўрқоқлар!
— Нега ундай дейсан?
— Аям узоқроқ сафарга жўнаши билан, бир ўзи ухлагани қўрқиб қўшнимиз Салима холаникига кетиб қоладилар.

* * *

— Оғайни, салом! Буни қара-я, эсон-омон, соғ-саломат экансан-а! Менга бўлса уч марта айтишганди: сени ўлди, ўлди...
— Қўй-е, азага бирор марта ҳам келмадинг-ку? Яна дўст эмиш.

* * *

Эр-хотин ўғилчалари билан ресторанга киришибди.
— Марҳамат қилиб, иккита коньяк берсангиз! — буюртма қилибди отаси.
— Ойим коньяк ичмасликларини аниқ биласизми? — дея хавотирланармиш кичкинтой.

* * *

Яқиндагина ўқувдим, ҳар ўнта оиланинг фақат биттасигина бахтли экан. Сиз бунга нима дейсиз?
— Билмадим, ҳозирча мен атиги учинчи марта турмуш қураяпман.

* * *

Қаҳвахонага кирган одам жаҳл билан официантни чақирибди:
— Қаҳвами ёки ювиндими, нима бу ўзи?
— Ажратолмаяпсизми?
— Умуман ажратолмаяпман.
— Унда бунинг аҳамияти йўқ.

* * *

Икки киши учрашиб қолибди. Бирининг қўлида бўш шиша тўлдирилган иккита халта бор экан.
— Ҳа, пивогами? — деб сўрабди ундан дўсти.
— Э, йўқ, уйдан ҳайдалдим.
— Шишаларни нега кўтариб олдинг?
— Хотиним: ҳамма лаш-лушларингни ол-да, тезда кўзимдан йўқол, деб айтувди.

Назокат ИСЛОМОВА.

** Аския*

МЕҲМОНДОРЧИЛИК ПАЙРОВИ

Убайдулла: Кўча эшикдаги тугмани боссак, қўнғироқ ишламаяпти, Айниддин ака, **узилганми?**

Фозилжон: **Убайдулла, ўзингиз қўнғироқ тугмасини босишни** билмадингиз, кеча бинойидек **сайраб** турувди.

Айниддин ака: Яхши меҳмоннинг садағаси кетсанг арзийди, сизлар келиб бошимни осмонга етказдингиз. Убайдулланинг қўлида **совғаси** бор, **Фозилжон қуруқ** келибди.

Убайдулла: Фозилжон акам билан биргалашиб келавердик, кеча уйингизда меҳмонлар бўлган экан, хонадон соҳиби бугун **янги меҳмон кутаяпти**, деб эшитдик.

Фозилжон: Қўнғироқ ишламагандан кейин эшикни тақиллатсак итингиз келди, сизни сўрадик, **аканг уйдами** деб.

Убайдулла: Бугун мириқиб суҳбатлашадиган бўлдик, мезбоннинг ҳам тилидан **бол томаяпти**.

Фозилжон: **Меҳмон — азиз, мезбон — лазиз** бўлгани маъқул, лекин, бугун ҳаддан ташқари **меҳмон изатда, мезбон хизматда** бўлиб қолди.

Айниддин ака: Сизларга хизмат қилиш учун қўй сўйсам, арзийди, тайёр дастурхон, меҳмон келар эшикдан, **ризқи келар тешикдан.**

Убайдулла: Спиртли ичимликларсиз меҳмондорчилик давримизнинг талаби, ҳаёт тақозоси, саломатликнинг омили бўлиб қолди. Шунинг учун Фозилжон акам **сув очиб** ўтирибди.

Айниддин ака: Бу итнинг одам тилига тушунишини билмас эдим, сиз гаплашган бўлсангиз, **қуш тилини қуш билади**, деган гап тўғри экан-да.

Убайдулла: Кўчадан ўтиб кетаётсак, итингиз вовуллади, ҳар қалай **ҳурағон ит эгасига қўноқ келтиради.**

Фозилжон: Яхши ҳам бизни хонадонингизга таклиф қилганингиз, бўлмаса, **чақирилмаган меҳмон — сариқ итдан ёмон** бўлади.

Айниддин ака: Бемалол кираверинглар, мен ҳам умримда **меҳмоннинг итини тур деган эмасман.**

Убайдулла: Унда хонадонга тўғри кириш мумкин экан, **эшикдан келганни ит қопмас.**

Фозилжон: Убайдулла, сизга айтдим, кираверайлик деб, Айниддин акани **эшиги юзига ёпиқ.**

Айниддин ака: Азиз дўстлар, хуш келибсиз, **меҳмон келган уй — баракали бўлади.**

Убайдулла: Фозилжон ака, Айниддин акамни уйга олдин киришга қистаманг, **бетамиз меҳмон мезбонни қистар.**

Фозилжон: Яқин дўстлар эшикни оёқ билан тақиллатади, чунки, **қўл банд** бўлади.

Айниддин ака: Қани, уйга киринглар ёки икковингизни **етаклайми?**

Убайдулла: Фозилжон акамни етаклашингиз мумкин, чунки, **меҳмон — уй эгасининг бузоғи.**

Фозилжон: Айниддин ака, бизни самимият билан уйга таклиф қилаяпсиз, **Кўрпоччанг** қани?

Убайдулла: Айниддин аканинг уйида кўрпача ҳам, стул ҳам йўқ, бу туришида бизни эшакка ўтказади.

Айниддин ака: Уйда кўрпача ҳам, стуллар ҳам кўп, сизларни бугун **тўрга** ўтказаман.

Убайдулла: Фозилжон ака, бир нарса йўқотдингизми, **қани, қани,** деяпсиз?

Фозилжон: Қани, сиз юқорига ўтинг деганим, ҳурмат маъносидаги гап, Айниддин ака **пойгакда** қолмасин деяпман.

Айниддин ака: Мен ўз жойимни топиб ўтирдим. **Меҳмон кўрки — дастурхон,** икковингиз **дастурхонга қараб** ўтиринг.

Убайдулла: Айниддин ака, дастурхонда жондан бошқа ҳамма нарса бор, лекин сиз кўп гапириб **оғзингизга қаратаяпсиз.**

Фозилжон: Дастурхонда мева-чева жуда сероб, **ширинлик** бўлсин, деб гапни ҳам **қиём** қилиб юбордингиз.

Айниддин ака: Ҳурматли меҳмонларимсиз, иккалангизни ҳам **тилингизга шакар.**

Фозилжон: «Тошкент суви» муздеккина ва газли экан. Айниддин ака, фақат, ҳовлига серқатнов бўлиб, **меҳмон келса чоптирар, бор йўғингни топтирар,** демайсиз-да, а.

Айниддин ака: Тағин ҳам дастурхонга нима келтирай деб сўраётганим йўқ ёки **сўраб бергунча уриб берайми?**

Убайдулла: Айниддин ака кўп уринаверманг, **юзта сиз-биздан, битта жиз-биз яхши.**

Фозилжон: Биз сизнинг ширин суҳбатингизни қўмсаб келдик. **Ширин ошинг бўлмасин, ширин сўзинг бўлсин.**

Айниддин ака: Мен ҳам кўп уринаётганим йўқ, **меҳмон келса, пастга туш, палов бермоқ аҳдга туш,** нақлига амал қилаяпман.

Убайдулла: Айниддин ака, меҳмондўстлик сизнинг қон-қонингизга сингиб кетган, **меҳмоннинг олдида мушугингизни пишт демайсиз.**

Фозилжон: Айниддин ака, нега менга қошиқ бердингиз, билмайсизми, **меҳмонга ош қўй, икки қўлини бўш қўй.**

Айниддин ака: Биз Убайдулла иккимиз **ошни гўшт билан,** сиз **қошиқ билан ейсиз.**

Убайдулла: Айниддин ака, меҳмондорчиликдан жуда мамнун бўлдик. Бизга рухсат беринг, жуда сийлаб юбордингиз, **меҳмон отангдан улуғ,** деб.

Фозилжон: Суҳбатга ҳам якун ясайлик, чунки, **меҳмоннинг ўзи ҳам меҳмон, сўзи ҳам меҳмон.**

Айниддин ака: Нима ҳам дердим, халқимизда гап бор, **келмоқ ихтиёр билан, кетмоқ ижозат билан.**

Убайдулла: Фозилжон ака, турақолинг, **бирга келган бирга кетади.**

Фозилжон: Айниддин акамнинг илгариги меҳмонларни кузатганларидан хабардормисиз, **олдин келган олдин кетади.**

Айниддин ака: Сизлар менинг қадрли меҳмонимсиз, самимий ва очиқ чеҳраларингизни кўриб хурсанд бўлдим, **очиқ юз — ошдан ширин.**

Пайровни қоғозга туширувчи Убайдулла АБДУЛЛАЕВ.

** Машҳур кишилар ҳаётидан*

АЛЕКСАНДР ДЮМА ҚЎЗИҚОРИНЛАРИ

Машҳур француз ёзувчиси Александр Дюма овқат қилишни жуда севарди. Бир куни немис қишлоқларидан бирида бўлди. Дюма очиққанидан қўзиқорин егиси келди. У бу томонларнинг қўзиқоринлари ажойиб бўлишини биларди.

Дюма қишлоқ меҳмонхонасига кирди-ю, аммо немисчани билмаганлиги учун, қўзиқоринни меҳмонхона хўжайинига нима деб тушунтирсам экан, деб бош қотирарди. Шунда у қалам билан бир парча қоғоз олиб, егиси келаётган нарсанинг расмини чизди. Меҳмонхона хўжайини расмга диққат билан қараб, тушунганлигини Дюмага имо-ишора билан билдирдида, чиқиб кетди.

Александр Дюма расм солишни яхши билмас эди, шунга қарамай тил билмаса ҳам боплаб тушунтирганидан беҳад хурсанд эди. У қўзиқоринларни сабрсизлик билан кутарди.

— Германиядаги дўстларим бу қўзиқоринлар ҳақида менга кўп гапиришган эди. О, қандай яхши бўлди, энди иштаҳа билан қўзиқоринларни ейман, — деб ўйлаб ўтирганида, меҳмонхона хўжайини қўлида бир соябон кўтариб кириб келди ва меҳмоннинг амри вожиб дегандай, уни Дюмага топширди.

Мирза РАҲИМ.

** Хоҳ ишонинг, хоҳ...*

ДЕЛЬФИН НИМАНИ ТУШ КЎРАДИ?

ДЕЛЬФИНЛАР билан боғлиқ юзлаб тарихлар бор. Уларнинг барчаси таъсирли.

Бир сув ҳавзасида дельфин яшарди. У бир куни касалланиб қолди. Унга укол қилишди, даволашди. Бунинг учун дельфинни катта ҳовуздан эшик орқали кичик ҳовузга олиб ўтишганди. Дельфинга бу ёқмади, албатта. У бир гал кичик эшикка сузиб келиб, уни танаси билан тўсиб олди. Яъни очмасликларини илтимос қилди. Демак, жуда инсонлар даражасида бўлмаса ҳам дельфинлар ўйлашар экан.

Дельфинни яна бир бор имтиҳон қилишди. Унга копток отишди. Дельфин уни сувдан сакраб чиқиб, тумшуғи билан ушлаши керак эди. У буни боплаб бажарди. Лекин энг нозик пайтида унинг кўзини парда билан тўсишди. Дельфин ҳайрон: копток қани? Унинг назарида кўз олдида йўл-йўл тўсиқ пайдо бўлди. Дельфиннинг онгидаги шу тўсиқнинг ортида копток бор, деган тушунчани уқиб олиш қийин бўлмади.

Яқинда ҳатто дельфинлар туш ҳам кўриши исботланди. Туш инсонларда ҳам, жониворларда ҳам бир неча босқичдан иборат бўлади. Олимларнинг аниқлашича худди шундай босқичлар дельфинларда ҳам бўлар экан. Лекин битта ғалати томони бор: у миясининг бир ярим шарида туш кўрса, иккинчи ярим шарида мутлақо уйғоқ бўлади. Агар шундай бўлмаса у чўкиб кетиши ҳеч гап эмас.

СУВАРАКНИНГ КЎЗИ БОР

СУВАРАКларнинг ҳаёти билан қизиқиб келаётган тадқиқотчилар шундай хулосага келишди: ўзларини жуда кўплаб хонадонларнинг ҳақиқий хўжаларидек тутадиган бу мўйловдорлар ниҳоятда кузатувчан бўлишаркан. Тўғри, суваракнинг кўзлари жуда ҳам кичкина, унинг нигоҳларини инсон сезмайди. Барибир жинингиз ёқтирмайдиган суваракка зарба беришдан олдин уни яхшилаб кузатиб кўринг. У сизни албатта кўради. Суварак сиз билан ўзи орасидаги масофани чамалаб олади. Сал хавф туғилса ўша заҳоти «қуённи суриб» қолади.

ТИЛГА КИРГАН МАЙМУНЛАР

МАЙМУНЛАР кўп жиҳатдан одамга ўхшасалар ҳам, табиат уларга гапиришдек бахтни насиб этмаган. Барибир олимлар маймунларга тил ато этишга интилмоқдалар.

Шимпанзега дастлаб «банан», «ол», «бер» сўзлари ёзилган тахтачани беришди. Бу сўз нимани англатишини ҳам кўрсатишди. Маймун «талабалар» бу сўзларни тушунишди ва мустақил керакли сўзларни туза бошлашди. Кейин ҳеч нарса ёзилмаган тахтачаларни беришди. Маймунлар ўзларига керакли сўзларни ўзлари топадиган бўлишди. Ҳозир маймунларнинг сўз бойлиги 100 дан ошиб кетди. Жоржия штати университетида яшайдиган митти маймун Кензи фақат яхши суҳбатдош эмас, ҳатто ашаддий кино мухлиси ҳам бўлиб чиқди. Қачонки у ўзи ёқтирган «Олов излаб» фильмини кўргиси келса «олов-телевизор» сўзлари ёзилган тахтачани кўтариб олади.

Темур ЙЎЛДОШЕВ тайёрлади.

ОҚШОМХОНЛАР ДИҚҚАТИГА!

«Тошкент оқшоми» газетасининг навбатдаги сони 7 январда чиқади.

Мусаввир табассуми

— Маошингиз зиғирдагу, уйланаман деганизга ўлаймиі
— Дадамнинг пенсиялари зўр, Шаҳлохон!

— Компотингизда маза йўқ. Пашшалар қаердан келди
— Сизнинг ширангизга, ака-си.

— Отахон кўтарасига арзонроқ сота қолинг.
— Унда сенга маза, бошқаларга жабр бўлади, болам.

— Тўйда ичмасам, уйда ичмасам, дастингдан ўлиб қутиламанми, хотинжон.

Ш. Субхонов чизган суратлар.

Бош муҳаррир: Э. М. ЭРНАЗАРОВ.

1994

ИТ ЙИЛИ

Ит мучалида туғилганлар ўзларига ва бировларга нисбатан кузатувчанлик сифатлари билан ажралиб турадилар. Улар эсли, ақлли ва идрок эгаларидир. Улар содиқ дўст бўлиб, яқинлари йўлида қурбон бўлишга ҳам тайёрдирлар.

Ит йилидаги хотинларни эрлари жуда севадилар, чунки улар вафо аҳлидандирлар.

МУЧАЛ

Мучал тақвими 22 мартдан бошланади, ҳозирги тақвимдаги январь, февраль ва 21 мартгача бўлган давр олдинги мучал йили ҳисобига киради. Одатда, одам ёшини мучал йил билан ҳисоблаганда унга яна бир йил қўшилади. Қуйида мучал йили номлари ва 2007 йилгача бўлган саналар берилди.

1. СИЧҚОН	1900	12	24	36	48	60	72	84	96
2. СИГИР (ХЎКИЗ)	1901	13	25	37	49	61	73	85	97
3. ЙЎЛБАРС	1902	14	26	38	50	62	74	86	98
4. ҚУЁН	1903	15	27	39	51	63	75	87	99
5. БАЛИҚ (АЖДАР)	1904	16	28	40	52	64	76	88	2000
6. ИЛОН	1905	17	29	41	53	65	77	89	01
7. ОТ	1906	18	30	42	54	66	78	90	02
8. ҚЎЙ (ҚЎЧҚОР)	1907	19	31	43	55	67	79	91	03
9. МАЙМУН	1908	20	32	44	56	68	80	92	04
10. ТОВУҚ (ХЎРОЗ)	1909	21	33	45	57	69	81	93	05
11. ИТ	1910	22	34	46	58	70	82	94	06
12. ТЎНҒИЗ	1911	23	35	47	59	71	83	95	07

ИЗОҲ: Мучал йили — 21 мартдан келгуси йилнинг 20 мартигача.

ҲИСОБЛАШ ҚОИДАСИ: Йилнинг мучалини топиш учун тўртни айириб, 12 га бўлинади. Қолдиққа 1 қўшилса, мучал рақами чиқади.

* Сичқон

мучалида туғилганлар ажойиб ва виждонли кишилар бўлиб, улар ўзларини ва бировларнинг тақдирларини билишда башорат қиладилар... Улар омадли кишилар, зеҳнлари ўткир бўлади, кўпинча қўлларидан келмайдиган юмушларга қўл урадилар, аммо содиқ дўст бўладилар.

Сичқон — ит никоҳи яхши бўлмайди, Сичқон — Сигир никоҳи бахтли ҳаёт кечиради.

* Сигир

(ҲЎКИЗ)

мучалида туғилганлар аёлларни яхши тушунадилар ва улар билан яхши муомалада бўладилар, кўпчилик ўртасида ўз хурмат-эътиборла р и н и сақлай биладилар, узоқ умр кўрадилар. Бу мучалда туғилган аёллар бахтли бўладилар.

Сигир — От ёки Сигир-Қўй никоҳлари яхши бўлмайди, Сичқон билан намунали ҳаёт кечирадилар.

* Йўлбарс

мучалида туғилганлар қаттиққўлликлари, жиддийликлари ва бошқа ижобий томонлари билан ажралиб турадилар. Аёлларининг турмуш ўртоқлари оламдан эрта кўз юмадилар, чунки эрларининг айтганларини қайсарлик қилиб бажармайдилар. Йўлбарс йили соҳиблари бирор мақсадни кўзлаб иш қилсалар яширинча эмас, балки очиқдан очиқ йўл тутадилар. Одамлар уларни ҳурмат қиладилар ва илиқ муомалада бўладилар.

Йўлбарс мучалидагилар Тўнғиз йили соҳиблари билан турмуш қуришлари керак.

* Қуён

мучалида туғилганлар тақдирига кўпинча аламли ва мусибатли онлар ёзилган. Улар одатда бир томонлама, келажаги равнақ бўлмаган йўлни танлайдилар, қўл урган ишлари осонликча рўёбга чиқмайди. Улардан на бой, на камбағал чиқади, яхши ҳам, ёмон ҳам эмаслар.

Қуёнлар асло Илон ёки Йўлбарслар билан турмуш қурмасинлар. Ит йили билан никоҳлари намунали ўтади.

* Балиқ

(АЖДАР)

мучалида туғилганларнинг мол-мулки кўп, пешонаси очиқ, узоқ умр кўради, ҳар бир нарсада ўзи қарор чиқаришни афзал кўради, бировнинг аралашишини ёқтирмайди.

Балиқ (аждар)нинг Қуён билан турмуши яхши бўлмайди, у Товуқ билан никоҳланса яхши турмуш кечиради.

* Илон

мучалида туғилган йигитлар бахтли бўладилар. Аммо қизлари қийинчилик билан турмушга чиқадилар. Илон йилидагилар оғир мусибатларни енгишга қодир эмаслар.

Илон — Товуқ никоҳи яхши эмас, Илон — Маймун турмуши ажойиб бўлади.

* От

мучалида туғилганлар кучлидирлар ва ўз кучларига ишониб иш тутадилар. Уларнинг умрлари меҳнат ва доимий ҳаракатлар билан тўлиб-тошган бўлади.

От билан Сигир турмуши яхши бўлмайди, От — Қўй никоҳи бахтли ҳаёт кечиришади.

* Қўй

(ҚЎЧҚОР)

мучалида туғилганлар кучли севги ва яқин кишиларига нисбатан ҳурмат ва эҳтиром каби сифатлар мавжуддир. Яккаликни ёқтирмайдилар. Нуфузли зотлар билан алоқада бўлишга интиладилар. Эркак ва аёллар ҳам намунали кишилардир. Қариган чоғларида оғир-босиқ бўладилар.

Қўй йилида туғилганлар Сичқон ва Сигир мучалидагилар билан турмуш қурмасликлари керак. От йили билан никоҳлари бахтли бўлади.

* Маймун

мучалида туғилганлар якка ҳукмронлик, ўзини-ўзи яхши кўриш, жанжалкашлик, хусумат, икки ёқламалик, бошқаларга азоб ва уқубат келтирувчилик каби хислатлардан ҳоли эмаслар. Улар ўта айёр, маккор, нафратли ва кучлидирлар.

Маймун — Илон никоҳи яхши, Тўнғиз ва Балиқ никоҳи ёмон бўлади.

* Товуқ

(ХЎРОЗ)

мучалида туғилганлар фаолликлари, кучқувват ва қаттиққўлликлари билан ажралиб турадилар. Улардан лутф ва мулойимлик кутмаслик керак. Эркаклари намунавий кишилар бўлишлари билан бирга, сеҳрлари ўткирдир. Интизом, тартиб ва қонун-қоидалар уларга ёқиб тушади.

Товуқ йили соҳиблари Ит ва Илон билан никоҳланмасликлари керак. Энг яхшиси Балиқ билан турмуш қургани маъқул.

* Ит

мучалида туғилганлар ўзларига ва бировларга нисбатан кузатувчанлик сифатлари билан ажралиб турадилар. Улар эсли, ақлли ва идрок эгаларидир. Улар содиқ дўст бўлиб, яқинлари йўлида қурбон бўлишга ҳам тайёрдирлар.

Ит йилидаги хотинларни эрлари жуда севадилар, чунки улар вафо аҳлидандирлар.

* Тўнғиз

мучалида туғилганлар тинчлик-осойишталикни ёқтирадилар, хавф-хатардан қўрқадилар ва уни илгаридан билиб, олдини олишга ҳаракат қиладилар, ишга совуққонлик билан киришадилар. Яхши ва лаззатли таомларни севадилар. Аёллари одобли бўлиб, яхши тарбия соҳибларидир.

Тўнғиз ва Маймун руҳлари, ривоятларга кўра опа-сингил эмиш, эндигина бирлашса, бироздан сўнг йироқлашадилар.

БУРЖЛАР ВА ШАМСИЙ ЙИЛ ОЙЛАРИ

Мучал йилининг ойлари осмондаги ўн икки юлдуз туркуми — ўн икки бурж номи билан аталади. Қуйида мучал йил ойларининг арабча ва ўзбекча аталишини, шунингдек ҳозирги ҳисобдаги саналарини илова қилдик.

БУРЖЛАР ОЙ НОМЛАРИ

АРАБЧА	ЎЗБЕКЧА	ҲОЗИРГИ ҲИСОБДА
1. Ҳамал	Қўй	21 март — 19 апрель
2. Савр	Сигир	— 20 апрель — 20 май
3. Жавзо	Эгизак қиз	— 21 май — 21 июнь
4. Саратон	Қисқичбақа	— 22 июнь — 22 июль
5. Асад	Арслон	— 23 июль — 23 август
6. Сунбула	Бошоқ	— 24 август — 22 сентябрь
7. Мезон	Тарозу	— 23 сентябрь — 22 октябрь
8. Ақраб	Чаён	— 23 октябрь — 21 ноябрь
9. Қавс	Ёй	— 22 ноябрь — 21 декабрь
10. Жадй	Тоғ эчкиси	— 22 декабрь — 19 январь
11. Далв	Қовға	— 20 январь — 18 февраль
12. Ҳут	Балиқ	— 19 февраль — 20 март

ИЗОҲ:- Буржлар — зодиак, яъни Қуёшнинг осмон қуббасидаги йўлига жойлашган юлдуз туркумлари, Шамсий йилнинг биринчи ойи — Ҳамал Наврўз байрами нишонланадиган баҳорги тенгкунлик куни (22 март) дан бошланади. Саратоннинг боши — энг узун кун. Мезоннинг боши — кузги тенгкунлик. Жадйнинг боши — энг қисқа — (9 соату 10 минут) кунига тўғри келади.

ЯНВАРЬ — ДАЛВ

Д	3	10	17	24	31
С	4	11	18	25	
Ч	5	12	19	26	
П	6	13	20	27	
Ж	7	14	21	28	
Ш	1	8	15	22	29
Я	2	9	16	23	30

ИЮЛЬ — АСАД

Д	4	11	18	25	
С	5	12	19	26	
Ч	6	13	20	27	
П	7	14	21	28	
Ж	1	8	15	22	29
Ш	2	9	16	23	30
Я	3	10	17	24	31

ФЕВРАЛЬ — ҲУТ

Д	7	14	21	28
С	1	8	15	22
Ч	2	9	16	23
П	3	10	17	24
Ж	4	11	18	25
Ш	5	12	19	26
Я	6	13	20	27

АВГУСТ — СУМБУЛА

Д	1	8	15	22	29
С	2	9	16	23	30
Ч	3	10	17	24	31
П	4	11	18	25	
Ж	5	12	19	26	
Ш	6	13	20	27	
Я	7	14	21	28	

МАРТ — ҲАМАЛ

Д	7	14	21	28	
С	1	8	15	22	29
Ч	2	9	16	23	30
П	3	10	17	24	31
Ж	4	11	18	25	
Ш	5	12	19	26	
Я	6	13	20	27	

СЕНТЯБРЬ — МЕЗОН

Д	5	12	19	26	
С	6	13	20	27	
Ч	7	14	21	28	
П	1	8	15	22	29
Ж	2	9	16	23	30
Ш	3	10	17	24	
Я	4	11	18	25	

АПРЕЛЬ — САВР

Д	4	11	18	25	
С	5	12	19	26	
Ч	6	13	20	27	
П	7	14	21	28	
Ж	1	8	15	22	29
Ш	2	9	16	23	30
Я	3	10	17	24	

ОКТЯБРЬ — АҚРАБ

Д	3	10	17	24	31
С	4	11	18	25	
Ч	5	12	19	26	
П	6	13	20	27	
Ж	7	14	21	28	
Ш	1	8	15	22	29
Я	2	9	16	23	30

МАЙ — ЖАВЗО

Д	2	9	16	23	30
С	3	10	17	24	31
Ч	4	11	18	25	
П	5	12	19	26	
Ж	6	13	20	27	
Ш	7	14	21	28	
Я	1	8	15	22	29

НОЯБРЬ — ҚАВС

Д	7	14	21	28	
С	1	8	15	22	29
Ч	2	9	16	23	30
П	3	10	17	24	
Ж	4	11	18	25	
Ш	5	12	19	26	
Я	6	13	20	27	

ИЮНЬ — САРАТОН

Д	6	13	20	27	
С	7	14	21	28	
Ч	1	8	15	22	29
П	2	9	16	23	30
Ж	3	10	17	24	
Ш	4	11	18	25	
Я	5	12	19	26	

ДЕКАБРЬ — ЖАДЙ

Д	5	12	19	26	
С	6	13	20	27	
Ч	7	14	21	28	
П	1	8	15	22	29
Ж	2	9	16	23	30
Ш	3	10	17	24	31
Я	4	11	18	25	

* *Сўраган экансиз...*

РЕСПУБЛИКАМИЗНИНГ БАЙРАМ КУНЛАРИ

● **Янги — 1994 йилга ҳам қадам қўйдик. Шу муносабат билан Мустақил республикамизнинг байрам (дам олиш) кунлари ҳақида «Оқшом» газетасида маълумот беришингизни сўрайман.**

Гулноза НАБИЕВА, шифокор.

Ҳақиқатда ҳам «Оқшом» муштарийсини қизиқтираёт ган бу савол кўпчилик ҳам шаҳарларимизни ҳам қизиқ тирмоқда. Газета таҳририя тига келган кўпчилик мак тубларда ана шу ҳақда сў рашган. Шу муносабат би лан эслатиб ўтмоқчимиз Ўзбекистон Республикаси нинг 1992 йил 3 июлдаги Қонунига мувофиқ Ўзбекис тон Республикаси ҳудудид қуйидаги кунлар байра (дам олиш куни) деб белги ланган.

- 1 январь — Янги йил.
- 8 март — Хотин-қизлар куни.
- 21 март — «Наврўз» байрами.
- 9 май — Ғалаба куни.
- 1 сентябрь — Мустақиллик куни.
- 8 декабрь — Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси куни.
- Рўза ҳайитининг биринчи куни.
- Қурбон ҳайитининг биринчи куни.

ЗАРУРИЯТ ТУҒИЛСА

Турмушимизда ҳар куни турли хизматларга эҳтиёж сезамиз. Шу сабабдан ҳамшаҳарларимизга зарурат туғилганда қуйидаги телефон хизматларидан фойдаланишни маслаҳат берамиз.

- Ўт ўчириш хизмати —01
- Милиция —02
- Тез тиббиёт ёрдами —03
- Шаҳар газ хизмати —04
- Марказий авария диспетчерлик хизмати —05
- Тайёралар ҳаракати бўйича тайёрагоҳ маълумотномаси —006
- Темир йўллар маълумотномаси —005
- Маиший хизмат кўрсатиш —065
- Шаҳарлараро телефон хизматига буюртма —07
- Телефонлар таъмири —08
- Телефонлар маълумотномаси —09
- Хонадонлар телефони маълумотномаси —009
- Шошилинчномаларнинг телефон орқали қабули —008
- Дорихоналар маълумотномаси —069
- Об-ҳаво хизмати маълумотномаси —001
- Таксига буюртма бериш —062
- Адреслар бюроси —55-37-46
- Бахтсиз ҳодисалар бюроси — 56-97-39
- Холис хизмат бюроси — 77-73-15
- Шаҳарлараро телефонлар маълумотномаси —007
- Шаҳарлараро телефон хизматига буюртма —44-09-11
- «Тошкент» автовокзали —76-84-52
- Шаҳарлараро автобуслар чиптасига буюртма —41-80-16

33-29-33 — Солиҳ ЁҚУБОВ, бош муҳаррир ўринбосари

33-57-02 — Раҳматулла ФАЙЗУЛЛАЕВ, масъул котиб

32-55-21 — Марғуба АКРОМОВА, масъул котиб ўринбосари.

БЎЛИМЛАР

ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ МУАММОЛАР

32-55-33 — Дилшод ИСРОИЛОВ, мудир

32-53-66 — Машҳура МИРЗАМУҲАМЕД О В А, мухбир.

ИҚТИСОДИЁТ ВА ҲАЁТ

32-57-84 — Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ, мудир

32-54-34 — Гулзода МАМБЕТОВА, мухбир

32-54-34 — Ғулом ЮСУПОВ, мўхбир

ФАН, МАДАНИЯТ ВА АХЛОҚ

32-54-19 — Саъдулла ШОДИЕВ, мудир

32-55-52 — Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ, мухбир

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ

32-53-10 — Темур УБАЙДУЛЛАЕВ, мудир

АХБОРОТ ВА СПОРТ

32-53-66 — Шуҳрат ЗОКИРОВ, мухбир.

ХАТЛАР

33-29-70 — Зуҳра АЪЗАМХЎЖАЕВА, мудир

ЭЪЛОНЛАР

32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

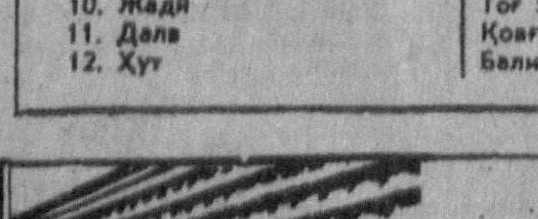

Тошкент оқшоми

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот комитетида рўйхатга олинган. Рўйхат сони — 000101.

ТЕЛЕФОНЛАР: хатлар — 33-29-70; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Ҳажми — 3 босма табоқ. Офсет. Қоғоз бичими А — 2 Нашр кўрсаткичи 64690.

Босмага бериш вақти 11.30 Босмага берилди 11.00. «ШАРҚ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

1 2 3 4 5 6

Буюртма Г—392. 175 4 нусхада.